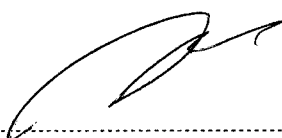
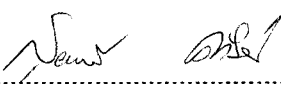

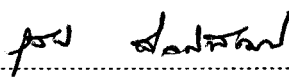
หัวข้อการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ   ตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทย
ชื่อและนามสกุล   นาวาอากาศตรี พิทักษ์ อ่อนศิริ
แขนงวิชา   เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา   เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร.มนูญ โต้ะยามา

คณะกรรมการสอบการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ ได้ให้ความเห็นชอบการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ
ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.มนูญ โต้ะยามา)

..... กรรมการ
(อาจารย์สุวรรณี คำมัน)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ อนุมัติให้รับการศึกษา
คั่นคว่ำอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....
(รองศาสตราจารย์สุนีย์ ศิลพิพัฒน์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
วันที่ 30 เดือน มกราคม พ.ศ. 2551

ชื่อการศึกษา **ค้นคว้าอิสระ** ตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทย
ผู้ศึกษา นาวาอากาศตรี พิทักษ์ อ่อนศิริ **ปริญญา** เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.มณูญ โต้ะยามา **ปีการศึกษา** 2550

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นลักษณะของการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการครองชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการครองชีพของมนุษย์ 2) วิเคราะห์และสังเคราะห์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับการครองชีพ 3) เสนอแนะตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพที่เหมาะสมสอดคล้องกับสังคมไทยและเสนอเอกสารในรูปของตำราวิชาการ

วิธีการศึกษาเป็นการศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่เป็นเอกสารรายงานบทความวิชาการซึ่งเกี่ยวข้องกับเนื้อหาต่างๆ ได้แก่ ความหมาย ความสำคัญและองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวกับการครองชีพของมนุษย์ ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับมาตรฐานการครองชีพมีการวิเคราะห์เพื่อเสนอตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทย

ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ สวัสดิการสังคม ทฤษฎีการบริโภค ทฤษฎีอุปสงค์ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กล่าวถึงคุณภาพชีวิต 2) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพพิจารณาจากแนวคิดทฤษฎีและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตและมาตรฐานการครองชีพที่สอดคล้องกับสังคมไทยโดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพราะจะมีผลต่อการนำไปบังคับใช้ในทางปฏิบัติ 3) ตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทย 13 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย ปัจจัยสี่ คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคและสุขภาพ และตัวชี้วัดอื่นๆ ได้แก่ การศึกษา รายได้ ความปลอดภัย ครอบครัวยุคใหม่ การมีไฟฟ้าและน้ำสะอาด การคมนาคมและการสื่อสาร การมีงานทำ การมีส่วนร่วมในสังคม และการได้รับบริการจากภาครัฐ

คำสำคัญ ตัวชี้วัด มาตรฐานการครองชีพ สังคมไทย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์ ดร. มนูญ โต้ะยามา สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตาม
การศึกษาครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกขอบคุณ
ในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่งและหวังว่าผู้สนใจที่ได้อ่านหนังสือวิชาการฉบับนี้จะได้นำ
ความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น ชุมชน และสังคมต่อไป

พิทักษ์ อ่อนศิริ

กุมภาพันธ์ 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
คำนำ.....	1
บทที่ 1 ความหมาย ความสำคัญและองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต.....	4
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการครองชีพของมนุษย์.....	10
แนวคิดความต้องการของมนุษย์.....	10
ทฤษฎีการบริโภค.....	11
ทฤษฎีอุปสงค์.....	15
บทที่ 3 ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์.....	18
แนวคิดนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก.....	18
สวัสดิการสังคม.....	19
ปริมาณความต้องการสารอาหารของมนุษย์.....	20
ทฤษฎีความต้องการพื้นฐานในการใช้พื้นที่.....	21
บทที่ 4 มาตรฐานการครองชีพกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.....	28
บทที่ 5 ตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับมาตรฐานการครองชีพ.....	36
เกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการ.....	36
ดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงมนุษย์.....	37
ดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าของคน.....	40
ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์).....	41
ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต(คณะกรรมการสิทธิการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก).....	43
เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ.....	43
ความจำเป็นพื้นฐาน.....	45
บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอ.....	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	62
ก. กรณีตัวอย่างเสมือนจริง.....	63
ข. อภิธานศัพท์.....	75
บรรณานุกรม.....	77
ประวัติผู้ศึกษา.....	80

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 แสดงขนาดพื้นที่ส่วนที่มีคชิต.....	23
ตารางที่ 4.2 แสดงขนาดพื้นที่ส่วนเอนกประสงค์.....	23

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต	6
ภาพที่ 4.1 ก ขนาดพื้นที่ส่วนที่เป็นที่นอน	24
ภาพที่ 4.2 ข ขนาดพื้นที่ส่วนที่รับประทานอาหาร	24
ภาพที่ 4.3 ข ขนาดพื้นที่ส่วนที่รับประทานอาหาร	24
ภาพที่ 4.4 ข ขนาดพื้นที่ส่วนที่รับประทานอาหาร	24
ภาพที่ 4.5 ค ขนาดพื้นที่ส่วนสันตนาการ	24
ภาพที่ 4.6 ค ขนาดพื้นที่ส่วนสันตนาการ	24
ภาพที่ 4.7 ค ขนาดพื้นที่ส่วนสันตนาการ	24
ภาพที่ 4.8 ง ขนาดพื้นที่ส่วนอาบน้ำ	25
ภาพที่ 4.9 จ ขนาดพื้นที่ส่วนเก็บของ	25
ภาพที่ 4.10 ฉ ขนาดพื้นที่ส่วนที่เป็นที่ปรุงอาหาร	25
ภาพที่ 4.11 ฉ ขนาดพื้นที่ส่วนที่เป็นที่ปรุงอาหาร	25
ภาพที่ 4.12 ช ขนาดพื้นที่ส่วนที่ทำงาน	26
ภาพที่ 4.13 ช ขนาดพื้นที่ส่วนที่ทำงาน	26
ภาพที่ 4.14 ฉ ขนาดพื้นที่ส้วม	26
ภาพที่ 4.15 ฉ ขนาดพื้นที่ส่วนอาบน้ำและซักล้าง	26

คำนำ

ในวาระมหามงคลที่มีขึ้นเนื่องในโอกาสสำคัญยิ่ง สำหรับประเทศไทยจากการถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โดยนายโคฟี อันนัน (Kofi Annan) ตัวแทนจากสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2549 รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์เป็นรางวัลที่สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติจัดทำขึ้นเป็นพิเศษเพื่อมอบแก่บุคคลดีเด่นที่ได้อุทิศตนตลอดช่วงชีวิต ในการสร้างความกระจำต่อสาระสำคัญของการพัฒนาและแสดงรูปธรรมในทางปฏิบัติ อันเป็นคุณูปการที่ผลักดันความก้าวหน้าในการพัฒนาคนทั้งระดับประเทศ ระดับภูมิภาคหรือระดับโลก

การพัฒนาคนให้ความสำคัญต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเป็นศูนย์กลาง ด้วยการเสนอทางเลือกที่ไม่อยู่ในกรอบเดิมของกระบวนการพัฒนา ซึ่งจำกัดอยู่เฉพาะเป้าหมายความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาคนอย่างยั่งยืนเป็นเรื่องของการขยายโอกาส และสร้างเสริมขีดความสามารถในการเลือกที่จะมีชีวิตยืนนานด้วยการมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง เป็นบุคลากรที่มีความรู้และความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาคนจึงมีอิสระเลย โอกาสที่เท่าเทียมกันในการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วม ตัดสินใจ มีเสรีภาพด้านการเมือง ตลอดจนความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาราษฎร์อยู่เป็นนิจสิน คุณูปการต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของพระองค์ท่านปรากฏชัดเจนด้วยพระปรีชาในการเป็นนักคิดที่ได้พระราชทานปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งถึงแนวการพัฒนาที่เน้นความสมดุลลงคร่อมและยั่งยืน โดยเน้นหลักการความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีที่จะด้านทาน และลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยใช้ความรู้รอบคอบระมัดระวัง และมีสำนึกในคุณธรรม แนวทางปฏิบัตินี้ได้รับการนำไปใช้อย่างกว้างขวางในประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้จ่าย และบริโภคที่พอเหมาะพอควร และการกระจายความเสี่ยงในการผลิตให้มีความหลากหลาย ปรัชญาการพัฒนาดังกล่าวเป็นหลักคิด และปฏิบัติที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับปัจเจกบุคคลและชุมชน แม้กระทั่งองค์กรธุรกิจ รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ในภาครัฐ และที่สำคัญได้สร้างกระแสความสนใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากวงการพัฒนาระดับโลก และมีส่วนช่วยยกระดับกระบวนการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นภารกิจหลักของยูเอ็นดีพี (สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ 2549)

สำหรับการพัฒนาประเทศความหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว ในกรณีของประเทศไทยดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 มีวิสัยทัศน์ประเทศไทย คือ

มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรม นำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืนอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาลดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนประเทศไทยให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ดังกล่าว

ในปัจจุบันนี้คนบางส่วนของประเทศยังคงยากจนหรือมีชีวิตความเป็นอยู่เพียงในระดับพอยังชีพ (Subsistence Level) ช่องว่างทางรายได้และฐานะทางเศรษฐกิจห่างกันมากขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติลดน้อยลง มีปัญหาสิ่งแวดล้อมและภัยธรรมชาติหนักขึ้นทุกปี ซึ่งสร้างความทุกข์ยากลำบาก และต้นทุนค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นของการทำมาหากินทางเศรษฐกิจ นอกจากนั้น เศรษฐกิจไทยก็ยังพึ่งตนเองไม่ได้ ยังต้องพึ่งต่างประเทศ ทั้งทางด้านเทคโนโลยีและอื่นๆ สินค้าที่คนไทยผลิตได้ก็เผชิญกับการแข่งขันสูง ตลอดจนผลิตภาพและประสิทธิภาพของการใช้ปัจจัยการผลิตก็ไม่ดี แรงงานไทยส่วนใหญ่ก็ยังเป็นเพียงแรงงานไร้ฝีมือที่มีรายได้ค่าจ้างค่อนข้างต่ำ ทรัพยากรมนุษย์ไทยที่น่าจะเป็นกำลังคนหรือสินทรัพย์อันล้ำค่าของประเทศ (โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่จะต้องหากินจากทรัพยากรประเภทความรู้ และสติปัญญาของมนุษย์) ก็อ่อนแอและเสื่อมทรุดหนัก เหตุรากฐานจากปัญหาสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมและระบบการศึกษาไทยอย่างที่เป็นมาจนถึงปัจจุบัน ประชาชนภายในประเทศยังพบว่ามีบางส่วนที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือมีมาตรฐานการครองชีพที่พอเพียง นอกจากนี้หลายหน่วยงานในสังคมมีการดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวัดมาตรฐานการครองชีพต่างๆ เช่น ความจำเป็นพื้นฐาน(จปฐ) ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต ดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น ซึ่งเครื่องมือเหล่านี้เป็นตัวชี้วัดสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนระดับบุคคลหรือครอบครัว และบางเครื่องมือก็เป็นการให้ความรู้ในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนเพื่อจะได้เข้าถึงเกณฑ์มาตรฐานการครองชีพ เป้าหมายในการศึกษาตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพ เป็นการทบทวนความรู้ทั้งแนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวกับการครองชีพ เพื่อนำสู่การวิเคราะห์สังเคราะห์ตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับประชาชนและสังคมไทยดังกรณีตัวอย่างเสมือนจริงในภาคผนวก ก. ทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นแนวคิดของนักศึกษาทางด้านเศรษฐศาสตร์ และผู้สนใจทั่วไปในการหาแนวทางร่วมกันในการสร้างเครื่องมือตัวชี้วัดที่ช่วยเป็นแนวในการพัฒนาบุคคลซึ่งจะส่งผลสู่การพัฒนาประเทศในเวลาต่อมา และทำให้ทันกับสภาวะการณ์ของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งรวมสามารถนำไปใช้จริงได้ ซึ่งจะทำให้สังคมไทยมีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการครองชีพของมนุษย์ (2) วิเคราะห์และสังเคราะห์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับการครองชีพ (3) เสนอแนะตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพที่เหมาะสมสอดคล้องกับสังคมไทย (4) ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อทำเอกสารวิชาการในรูปแบบของตำราซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นเอกสารวิชาการต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้ เริ่มจากการหาความหมายของคุณภาพชีวิตและมาตรฐานการครองชีพ แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่สามารถช่วยอธิบายการครองชีพของมนุษย์ได้ โดยเริ่มจากความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ทำให้สามารถดำรงชีพอยู่อย่างมาตรฐานภายในกรอบของการอยู่ร่วมกันของสังคมที่มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นกฎหมายสูงสุดที่จะเป็นกฎเกณฑ์บังคับไปสู่การออกกฎหมายระดับรองๆ ลงมา ซึ่งจะส่งผลไปสู่การจัดสรรงบประมาณและการทำโครงการสู่การปฏิบัติที่ส่งผลกระทบต่อการครองชีพของประชาชนไทยในระยะต่อมา นอกจากนี้การที่จะสร้างตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพขึ้นมาต้องอาศัยตัวเทียบเคียงหรือตัวชี้วัดอื่นๆ ที่เกี่ยวกับมาตรฐานการครองชีพ ไม่ว่าจะเป็นเกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการในการดำรงชีวิตของคนไทย ดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement index : HAI) ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต นำเสนอโดย คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific : UNESCAP) ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต นำเสนอโดย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGS) นำเสนอโดย องค์การสหประชาชาติ UN (United Nation) ความจำเป็นพื้นฐาน เป้าหมายในการศึกษาตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพ เป็นการทบทวนความรู้ทั้งแนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวกับการครองชีพ เพื่อนำสู่การวิเคราะห์สังเคราะห์ตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพ (ความหมายตัวชี้วัดและมาตรฐานตามผนวก ข.) ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับประชาชนและสังคมไทยดังกรณีตัวอย่างเสมือนจริงในภาคผนวก ก. ทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นแนวคิดของนักศึกษาทางด้านเศรษฐศาสตร์และผู้สนใจทั่วไปในการหาแนวทางร่วมกันในการสร้างเครื่องมือตัวชี้วัดที่ช่วยเป็นแนวในการพัฒนาบุคคลซึ่งจะส่งผลสู่การพัฒนาประเทศในเวลาต่อมา และทำให้ทันกับสถานการณ์ของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งรวมสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งจะทำให้สังคมไทยมีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

บทที่ 1

ความหมาย ความสำคัญ และองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

การพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศนั้น จำเป็นต้องเน้นในเรื่องของมาตรฐานการครองชีพ และคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำรงอยู่ของมนุษย์ ดังนั้นจึงควรทำความเข้าใจความหมายของทั้ง 2 คำ ดังกล่าวข้างต้นซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

1. คุณภาพชีวิต

พัฒนา กิติพราภรณ์ (2531) ให้ความหมายไว้ดังนี้ คำว่า “คุณภาพ” คือ คุณสมบัติที่ดี มีคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ดังนั้น คุณภาพชีวิตคือการที่ชีวิตมีคุณสมบัติที่ดีมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของสังคม

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตประกอบด้วย

1. สุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจที่เข้มแข็ง
2. การศึกษาตามวัย มีการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ความสามารถในการดำเนินชีวิตและพัฒนาความเป็นอยู่

สถานภาพทางวิชาการในเรื่องที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตเป็นเวลานานนับได้เป็นพันๆ ปีมาแล้วที่มนุษย์ผู้ซึ่งเป็นนักคิดผู้นำทางศาสนาและนักปรัชญาได้ให้ความสนใจในเรื่องของคุณภาพชีวิตแม้ว่าคำว่า “คุณภาพชีวิต” (quality of life) จะเป็นคำที่เพิ่งรู้จักคุ้นเคยมาไม่นานนักก็ตาม แต่การแสวงหาเส้นทางและวิธีการที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่นและมีความสุขจนกว่าจะถึงเวลาดับขันธ์ไปตามธรรมชาตินั้นได้มีผู้เสนอไว้แล้วไม่น้อยเลยทีเดียว

พัฒนา กิติพราภรณ์ให้คำจำกัดความคำว่า คุณภาพชีวิต คือ ชีวิตที่มีคุณภาพชีวิตที่มีความสุข ความสุขนี้เกิดได้จาก

1. สุขภาพทางกาย หมายถึง การที่เรามีความเป็นอยู่ที่ดี อาทิ เช่น มีที่อยู่อาศัยที่ดี มีสุขภาพ มีสาธารณูปโภค เช่น การคมนาคมที่ดี มีสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น น้ำอากาศบริสุทธิ์ และยังรวมไปถึงการพักผ่อนและสันทนาการที่ดีตามสมควรอีกด้วย

2. สุขภาพทางใจได้มาจากการรู้จักความพอดี ความพอใจในสภาพที่เป็นอยู่ การมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความรักอบอุ่นผูกพันกันในครอบครัวและเพื่อนมนุษย์ มีความอดทนเสียสละทำประโยชน์ให้แก่สังคม

คุณธิ สุทรปรียาศรี (2542:29) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิต ดังนี้
คุณภาพ หมายถึง ลักษณะดี ลักษณะพิเศษ ลักษณะประจำตัว
ชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ ตรงข้ามกับความตาย

คุณภาพชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ที่ดี ความอยู่ดีมีสุข ประกอบด้วยลักษณะ 4 ประการ

1. ความรู้สึกพึงพอใจต่อชีวิตโดยทั่วไปของบุคคล
2. ความสามารถด้านจิตใจในการประเมินชีวิตตน
3. การยอมรับสภาพทางกาย จิตใจ สังคมและอารมณ์ของบุคคล
4. การประเมินโดยผู้อื่น

เพ็ญศรี เปลี่ยนขำ (2542:293) กล่าวว่า ลักษณะของคุณภาพชีวิต หมายถึงการดำรงชีวิตของมนุษย์ในระดับที่เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐานที่ได้กำหนดไว้ในสังคมหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่งๆ

ดังนั้นคุณภาพชีวิตคือความอยู่ดีมีสุขทั้งกายและใจทั้งยังเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของมนุษย์ทุกคน

2. ความสำคัญของคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตมีความสำคัญมากต่อมนุษย์ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาคที่จะทำให้การดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์มีความเจริญมั่นคงและยั่งยืน ดังมีผู้ให้ความสำคัญของคุณภาพชีวิตไว้ดังนี้

เพ็ญศรี เปลี่ยนขำ ซึ่งให้เห็นความสำคัญของคุณภาพชีวิตทั้งระดับตนเอง ครอบครัว สังคม และระดับประเทศชาติ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

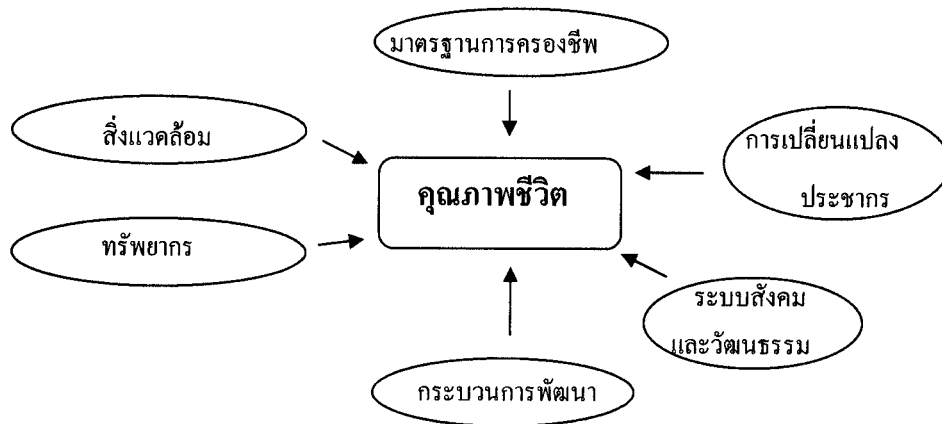
1. ความสำคัญระดับตนเองและครอบครัว คือ การมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ สุขภาพอนามัยดี ไม่เจ็บป่วย ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายส่วนตน และสามารถประกอบอาชีพการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ชีวิตมีความเป็นอยู่ดี ครอบครัวอบอุ่น ไม่มีปัญหา
2. ความสำคัญระดับสังคมและประเทศชาติ เมื่อประชากรในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดี ย่อมทำให้คุณภาพชีวิตในสังคมและประเทศชาติดีขึ้นด้วย แต่ทั้งนี้ รัฐต้องมีนโยบายที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร เช่น สภาพแวดล้อม การศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ของประชากร เป็นต้น

ความสำคัญของคุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจเพื่อนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าความรู้ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติทั้งในระดับตนเองและสังคมจนยังผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีได้

3. องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

องค์การยูเนสโก คือ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational , Scientific and Cultural Organization : UNESCO) ได้กำหนดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้ต่างๆ กัน ดังนี้ คุณภาพชีวิตมีความหมายกว้างขวาง เกี่ยวข้องกับศาสตร์หลายสาขา และคุณภาพชีวิตสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อมและสภาวะการณ์

ต่างๆ นักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากร ได้กำหนดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

ภาพที่ 1.1 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้กำหนดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้ดังภาพที่ 1.1 ดังนั้นในการศึกษาพิจารณาประเด็นคุณภาพชีวิตจึงต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบเหล่านี้ ซึ่งเป็นส่วนย่อย ๆ ของคุณภาพชีวิตที่ทุกส่วนรวมกันเป็นคุณภาพชีวิต โดยองค์ประกอบต่างๆ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 มาตรฐานการครองชีพ

ความหมายของมาตรฐานการครองชีพจากพจนานุกรมเศรษฐศาสตร์ Houghton Mifflin ให้ความหมายไว้ดังนี้

มาตรฐานการครองชีพ คือ คำที่อธิบายจำนวนของสินค้าและบริการโดยเฉลี่ยที่ครอบครัวหรือแต่ละบุคคลเห็นว่ามีความจำเป็น

(Standard of living is a term describing the amount of goods and services that an average family or individual views as necessary.)(Economics Dictionary, HOUGHTON MIFFLIN COMPANY)

ความหมายของมาตรฐานการครองชีพจากพจนานุกรมการลงทุนทางการเงิน BARRON ให้ความหมายไว้ดังนี้

มาตรฐานการครองชีพ คือ ระดับความเจริญรุ่งเรืองของแต่ละชาตินั้นวัดโดยระดับรายได้ คุณภาพของอาหาร และที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล โอกาสทางการศึกษา การคมนาคมขนส่ง และตัวชี้วัดอื่นๆ ซึ่งมาตรฐานการครองชีพที่แตกต่างกันแต่ละประเทศปกติมักจะเปรียบเทียบกันบนพื้นฐานของรายได้ต่อหัวต่อปี ขณะที่ในระดับบุคคล มาตรฐานการครองชีพวัดจากคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ เช่น ที่อยู่อาศัย อาหาร การศึกษา เครื่องนุ่งห่ม การขนส่ง และ

โอกาสในการมีงานทำ (Standard of living is degree of prosperity in a nation , as measured by income levels , quality of housing and food , Medical care , educational opportunities , transportation, communications , and other measures. The standard of living in different countries is frequently compared based on annual per capita income. On an individual level , the standard of living is a measure of quality of life in such areas as housing , food , education , clothing , transportation , and employment opportunities. (Financial Investment Dictionary , BARRON'S)

องค์การยูเนสโก ได้กำหนดตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพดังต่อไปนี้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของคุณภาพชีวิต

1. รายได้ต่อบุคคล (Per Capita Income) หมายถึง รายได้เฉลี่ยของประชากรต่อคนต่อปี โดยคิดจากผลรวมของผลผลิตประชาชาติทั้งหมดภายใน 1 ปี ต่อจำนวนประชากร ถ้าผลลัพธ์มีค่าสูงแสดงว่าประเทศนั้นมีการกินคืออยู่ดี เศรษฐกิจของประเทศดี

2. สุขภาพ เป็นปัจจัยที่แสดงถึงคุณภาพชีวิต เพราะถ้าบุคคลมีสุขภาพดีร่างกายแข็งแรง มีโอกาสทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสำเร็จสูง ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในชีวิต ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. ที่อยู่อาศัย มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม วัสดุที่นำมาก่อสร้างมีความถาวร มีคุณภาพ

4. การศึกษา เป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิตและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น รู้จักการแก้ปัญหา ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ระดับการศึกษาภาคบังคับ ประเทศที่พัฒนาแล้ว จัดการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี สำหรับประเทศไทย ได้ปฏิรูปการศึกษาภาคบังคับปรับเปลี่ยนจาก 6 ปี เป็น 12 ปี

5. การสังคมสงเคราะห์ เป็นปัจจัยสำคัญของมาตรฐานในการดำรงชีวิต ประเทศที่พัฒนาแล้วจะจัดให้มีการประกันสังคม ให้บริการแก่คนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น คนชรา คนพิการ คนว่างงาน สำหรับประเทศที่ด้อยพัฒนาการไม่สามารถจัดการสังคมสงเคราะห์ให้ประชากรได้อย่างทั่วถึง ประชากรต้องช่วยเหลือตนเอง

3.2 การเปลี่ยนแปลงประชากร

องค์การยูเนสโก ได้พิจารณาการเปลี่ยนแปลงประชากร ซึ่งเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของคุณภาพชีวิต ดังต่อไปนี้

1. ขนาดของประชากร จะต้องมีความสมดุลกับทรัพยากร ถ้าประชากรมากทรัพยากรน้อยไม่เพียงพอในการดำรงชีวิต จะก่อให้เกิดความยากจน ขาดแคลน คุณภาพชีวิตต่ำลง

2. อัตราการเติบโตประชากร ถ้าอัตราการเติบโตของประชากรสูง จะเกิดผลกระทบต่อครอบครัว ในด้านเศรษฐกิจและสังคม

3. อัตราการเกิดและการตาย ซึ่งจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงประชากร ส่งผลกระทบต่อครอบครัวและสังคมเป็นภาระที่ต้องรับเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอน

4. โครงสร้างอายุประชากร ประชากรแต่ละกลุ่มอายุเช่น กลุ่มวัยเด็ก วัยแรงงาน วัยชรา ต้องมีความสมดุล

3.3 ระบบสังคมและวัฒนธรรม

องค์การยูเนสโก ได้พิจารณาระบบสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของคุณภาพชีวิต ดังต่อไปนี้

การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์รูปแบบการปกครอง กฎหมาย และแนวปฏิบัติอันเกิดจากความเชื่อความศรัทธา ที่เรียกว่าวัฒนธรรม ระบบสังคมและวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญของคุณภาพชีวิต ดังนี้

1. ระบบสังคม ทางสังคมวิทยาแบ่งสังคมเป็น 2 ระบบ คือระบบเปิดและระบบปิด ระบบเปิดเป็นสังคมประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ประชากรเปลี่ยนแปลงสถานภาพ ความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ระบบปิดมีลักษณะสังคมนิยม การแบ่งชนชั้นวรรณะ ประชากรไม่มีโอกาสเปลี่ยนแปลงฐานะของตนเอง ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิต

2. ค่านิยมทางศาสนา เป็นความเชื่อและศรัทธา ซึ่งเป็นผลต่อคุณภาพชีวิต เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับการคุมกำเนิดของบางศาสนา เชื่อว่าเป็นบาป จึงทำให้มีลูกมาก

3. ชีวิตความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตของคนย่อมเกี่ยวข้องกับศาสนา

4. ค่านิยมทางวัฒนธรรม จะกำหนดลักษณะของการดำรงชีวิต ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในสังคม

5. ระบบการปกครอง

3.4 กระบวนการพัฒนา

องค์การยูเนสโก ได้พิจารณากระบวนการพัฒนาซึ่งเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของคุณภาพชีวิต ดังต่อไปนี้ กระบวนการพัฒนาเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น มุ่งเน้นคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้น ประกอบด้วยปัจจัยย่อย 5 ประการ คือ

1. ลำดับความสำคัญของการพัฒนา
2. ประสิทธิภาพและความสามารถของบุคคล
3. การพัฒนาเศรษฐกิจ
4. การพัฒนาสังคม
5. การพัฒนาการค้า

3.5 ทรัพยากร

องค์การยูเนสโก ได้พิจารณาทรัพยากรซึ่งเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของคุณภาพชีวิต ดังต่อไปนี้

ทรัพยากร หมายถึง ทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรที่มีอยู่ตามธรรมชาติ การมีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ ประชากรมีคุณภาพจะส่งผลให้การดำรงชีวิตมีคุณภาพ ประกอบด้วยปัจจัย 5 ประการ

1. บุคคล หมายถึง ประชากรที่มีสุขภาพดี มีความรู้ ความสามารถ มีระเบียบวินัย สามารถสร้างสังคมให้เจริญก้าวหน้าพัฒนาประเทศได้อย่างรวดเร็ว
2. อาหาร เป็นทรัพยากรที่มุ่งซึ่งคุณภาพชีวิต ทำให้สุขภาพสมบูรณ์
3. ธรรมชาติ หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำมัน แร่ธาตุต่างๆ
4. การพัฒนาการค้า
5. เงินทุน เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต

3.6 สิ่งแวดล้อม

องค์การยูเนสโก ได้พิจารณาสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของคุณภาพชีวิต ดังต่อไปนี้ สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1. อากาศ
2. น้ำ
3. ดิน
4. ป่าไม้
5. ความสวยงามทางธรรมชาติ

สรุป

คุณภาพชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ที่มีความสุขกายและใจ โดยคุณภาพชีวิตมีความสำคัญทั้งระดับตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ที่ทำให้เจริญก้าวหน้ามีความสุข นอกจากนี้คุณภาพชีวิตมีส่วนประกอบต่าง ๆ ดังนี้ คือ มาตรฐานการครองชีพ การเปลี่ยนแปลงประชากร ระบบสังคมและวัฒนธรรม กระบวนการพัฒนา ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ในที่นี้เน้นมาตรฐานการครองชีพที่วัดจากรายได้ต่อบุคคล สุขภาพ ที่อยู่อาศัย การศึกษา และสังคมสงเคราะห์

ดังนั้นจึงควรนำส่วนประกอบเหล่านี้ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพ

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการครองชีพของมนุษย์

แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์นั้นสามารถอธิบายลักษณะการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคล ซึ่งนำไปสู่การครองชีพที่ได้มาตรฐาน แล้วทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีตามมา ดังนั้นวิชาเศรษฐศาสตร์จึงมีความเกี่ยวข้องกับการครองชีพของมนุษย์

วิชาเศรษฐศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ศึกษาถึงความต้องการของคนที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด เมื่อเทียบกับทรัพยากรอันจำกัดที่มีอยู่บนโลกแล้วนั้น ย่อมเป็นไปได้ที่จะไม่กล่าวถึง ความต้องการหรืออุปสงค์ (Demand) เนื่องจากความรู้ความเข้าใจในอุปสงค์ เป็นพื้นฐานในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ได้เป็นอย่างดี ถ้าเราเข้าใจถึงความต้องการของมนุษย์แล้วจะสามารถตอบปัญหาพื้นฐานทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่ว่า จะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใครได้ เพราะเมื่อได้ศึกษาถึงความต้องการของคนแล้วจะสามารถเชื่อมโยงถึงการศึกษารื่อง ทฤษฎีการบริโภคซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์นั้น การบริโภคจะขึ้นอยู่กับอรรถประโยชน์ หรือความพอใจ (Utility) โดยอธิบายว่าการบริโภคสินค้า ในแต่ละหน่วยจะทำให้ความพอใจลดลง ซึ่งความพอใจของแต่ละบุคคลก็จะแตกต่างกันไป ดังนั้นจึงต้องศึกษาถึงความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งมีอยู่หลากหลายรูปแบบด้วยเช่นกัน

1. แนวคิดความต้องการของมนุษย์

สำนักงานเศรษฐกิจการคลังได้กล่าวถึงความแตกต่างของความต้องการของมนุษย์ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ ความต้องการระดับความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Need) ความต้องการระดับความอยากได้ของมนุษย์ (Wants) และความต้องการระดับอุปสงค์ของมนุษย์ (Demands) ดังต่อไปนี้

ความต้องการของมนุษย์นั้น เริ่มมีมาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต เช่น เด็กแรกเกิดต้องการ นม อาหาร ความรัก ความอบอุ่นจากแม่ จนเมื่อโตไปจนกระทั่งเสียชีวิตไปแล้วก็ยังต้องการพิธีศพที่ใหญ่โต เป็นต้น ความต้องการของคนตอนที่ยังมีชีวิตนั้น มีอยู่หลากหลาย และความต้องการของแต่ละคนก็จะมีไม่เท่ากัน แตกต่างกันไป เช่น ของสิ่งหนึ่งอาจเป็นที่ต้องการของคนกลุ่มหนึ่ง ในขณะที่ของสิ่งนั้นอาจไม่เป็นที่ต้องการของคนอีกกลุ่มหนึ่งเลยก็ได้ยกตัวอย่างเช่น ยาเสพติด เป็นต้น ดังนั้นการที่จะเข้าใจถึงลักษณะความต้องการของคนแต่ละคนนั้น เป็นสิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์สนใจ ซึ่งความต้องการสามารถแยกออกเป็นประเภทได้ดังนี้

1.1 ความต้องการระดับความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์

ความต้องการของมนุษย์ในระดับนี้ หมายถึงความต้องการความจำเป็นขั้นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น ความต้องการ อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น ซึ่งถ้ามนุษย์ขาดสิ่งที่มาสนองความต้องการระดับนี้ การดำเนินชีวิตอาจสิ้นสุดลง หรือเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก ดังนั้น มนุษย์ทุกคนจึงต้องดิ้นรนเพื่อตอบสนองความต้องการระดับนี้เพื่อให้ชีวิตอยู่รอด แต่เมื่อมนุษย์ได้รับสิ่งที่มาสนองความต้องการเหล่านี้แล้ว ก็อาจเกิดความต้องการในระดับที่สูงขึ้นไปอีก ซึ่งเรียกว่าเป็นความต้องการระดับความอยากได้ของมนุษย์

1.2 ความต้องการระดับความอยากได้ของมนุษย์

ความต้องการของมนุษย์ในระดับนี้นั้น หมายถึงความต้องการที่ไม่ใช่สิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตมนุษย์ แต่สิ่งที่จะมาสนองความต้องการในระดับนี้ จะมีลักษณะเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ซึ่งเป็นความต้องการที่เป็นการอยากได้มากกว่าจำเป็น เช่น ชื่อเสียง เงินทอง สิ่งของฟุ่มเฟือยต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจริงๆ แล้วถ้ามนุษย์ขาดสิ่งที่จะมาสนองความต้องการระดับนี้ก็ไม่เป็นไร ดังนั้น มนุษย์บางกลุ่มจึงต้องดิ้นรนเพื่อตอบสนองความต้องการระดับนี้ ทำให้ความต้องการในระดับนี้เปลี่ยนแปลงได้บ่อยตามปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อบุคคลแต่ละคน

1.3 ความต้องการระดับอุปสงค์ของมนุษย์

ความต้องการในระดับนี้นั้น หมายถึง ความต้องการอีกระดับหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะประกอบด้วยความต้องการแล้วยังต้องมีอำนาจซื้อหนุนหลัง และเจ้าของความต้องการนั้น มีความเต็มใจที่จะจ่ายเงินหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือความต้องการซื้อนั่นเอง ซึ่งไม่ได้หมายถึงความต้องการในระดับความอยากได้ แต่เป็นความต้องการที่มีอำนาจซื้อ (Purchasing Power) กำกับอยู่ด้วย กล่าวคือ ผู้บริโภคจะต้องมีเงินเพียงพอและต้องมีความเต็มใจ (Ability and Willingness to Pay) ที่จะจ่ายซื้อสินค้าและบริการนั้นๆ ได้ด้วย ซึ่งความต้องการในระดับอุปสงค์นี้จะก่อให้เกิดการซื้อขายสินค้ากันขึ้นได้ และความต้องการในระดับอุปสงค์นี้ เป็นความต้องการที่นักเศรษฐศาสตร์สนใจ

2. ทฤษฎีการบริโภค

ในกรณีของการบริโภคของมนุษย์ ณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย (2545) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการบริโภคที่ประกอบด้วยพฤติกรรมผู้บริโภค (อรรถประโยชน์และเส้นความพอใจเท่ากัน) และทฤษฎีอุปสงค์ดังต่อไปนี้

การบริโภคนับว่าเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งผู้บริโภคแต่ละคนจะมีพฤติกรรมการบริโภคที่แตกต่างกันไป โดยขึ้นอยู่กับรายได้และความพอใจหรือรสนิยมของผู้บริโภค

ทฤษฎีการบริโภค เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงพฤติกรรมผู้บริโภคในการบริโภคสินค้าและบริการว่า ถ้าผู้บริโภคมีรายได้จำกัดจะมีการตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าและบริการอย่างไร และ

สาเหตุอะไรที่ทำให้ผู้บริโภคโดยทั่วไปซื้อสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น เมื่อราคาสินค้าและบริการลดลง และซื้อสินค้าและบริการนั้นลดลงเมื่อราคาสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น

2.1 พฤติกรรมผู้บริโภค

ในฐานะผู้บริโภคจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกได้แก่ การแสวงหาอรรถประโยชน์สูงสุด (Maximize Utility) หรือการแสวงหาความพึงพอใจสูงสุด (Maximize Satisfaction) จากการบริโภคสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งในปริมาณต่างกันหรือการใช้บริการอะไรก็ตาม (Goods and Services) ภายใต้งบประมาณที่มีค่อนข้างจำกัด (Budget Constraint) ในการอธิบายพฤติกรรมผู้บริโภคทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาคที่นิยมนำมาใช้ ได้แก่ (1) ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility Theory) (2) เส้นความพอใจเท่ากัน (Indifference Curves)

2.1.1 การอธิบายพฤติกรรมผู้บริโภคด้วยทฤษฎีอรรถประโยชน์

ทฤษฎีอรรถประโยชน์เป็นผลงานของนักเศรษฐศาสตร์ 3 ท่าน ได้แก่ ลีออน วาลราส (Leon Walras, 1837 – 1910) ชาวฝรั่งเศส คาร์ล เมงเกอร์ (Karl Menger, 1840 – 1921) ชาวออสเตรีย และวิลเลียม สแตนลีย์ เจวอนส์ (William Stanley Jevons, 1835 – 1882) ชาวอังกฤษ ซึ่งคิดค้นในเรื่องทฤษฎีอรรถประโยชน์พร้อมๆ กันโดยมิได้นัดหมายและกลายมาเป็นทฤษฎีที่สำคัญในการอธิบายพฤติกรรมของผู้บริโภคในเวลาต่อมา

ความหมายของอรรถประโยชน์ อรรถประโยชน์ หมายถึงคุณสมบัติที่ทำให้สินค้าเป็นที่ต้องการของผู้ซื้อ หรือหมายถึงความสามารถของสินค้าที่จะสนองความต้องการของมนุษย์ หรือหมายถึงคุณสมบัติที่มีอยู่ในสินค้าหรือบริการซึ่งสามารถสร้างความพอใจให้แก่ผู้บริโภคสินค้านั้น อาจสรุปได้ว่าอรรถประโยชน์ของสินค้าหรือบริการ ก็คือความพอใจที่ผู้บริโภคจะได้รับจากการบริโภคสินค้าหรือใช้บริการสินค้านั้นในปริมาณต่างๆ กัน ในเวลาที่กำหนด

อรรถประโยชน์มีความหมายแตกต่างจากประโยชน์คือสิ่งที่มีอรรถประโยชน์มาก อาจมีประโยชน์ใช้สอยน้อย ในขณะที่สิ่งของที่มีประโยชน์ใช้สอยมากกลับมีอรรถประโยชน์ต่ำ ตัวอย่างเช่น น้ำดื่มบริสุทธิ์มีประโยชน์ต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตต่างๆ มากแต่กลับมีอรรถประโยชน์ต่ำ เนื่องจากว่าความพึงพอใจที่ได้รับจากการดื่มน้ำบริสุทธิ์ในปริมาณที่มาก อาจทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่สบายหรือกลายเป็นทุกข์แทนที่จะเป็นความสุข ความพึงพอใจที่ได้รับจะค่อยๆ ลดลงจนอาจติดลบแม้ว่าน้ำจะมีประโยชน์ต่อร่างกายก็ตาม ในทางตรงกันข้ามเพชรในรูปแบบของเครื่องประดับมีอรรถประโยชน์สูง เพราะสร้างความพึงพอใจให้กับเจ้าของหรือผู้พบเห็น แต่กลับมีประโยชน์น้อย เพราะใช้เพียงเป็นเครื่องประดับติดตัวที่อาจนำอันตรายมาสู่เจ้าของจากการถูกปองร้ายของบุคคลอื่นที่ต้องการเพชรนั้น เป็นต้น

คุณสมบัติของอรรถประโยชน์ อรรถประโยชน์มีคุณสมบัติหรือลักษณะสำคัญคืออรรถประโยชน์สามารถนับเป็นหน่วยนับได้

อรรถประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคหรือให้บริการของสินค้าชนิดหนึ่งจะไม่ทำให้อรรถประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคหรือให้บริการของสินค้าอีกชนิดหนึ่งลดน้อยลงไปที่ทันที

เมื่อมีการบริโภคหรือให้บริการของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งมากขึ้น อรรถประโยชน์ที่ได้รับในระยะแรกอาจเพิ่มขึ้น และถ้ายังเพิ่มปริมาณการบริโภคขึ้นไปอีก อรรถประโยชน์จะเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง และในที่สุดอาจลดลงจนทำให้ความพึงพอใจที่เคยได้รับหมดไป และกลายเป็นความไม่พอใจ (Disutility) แทน คุณภาพของผู้บริโภค (Equilibrium) หมายถึง ภาวะที่ผู้บริโภคไม่ทำการเปลี่ยนแปลงปริมาณในการบริโภคสินค้าหรือใช้บริการอีกต่อไป หรือมีความพึงพอใจในปริมาณสินค้าที่บริโภค คุณภาพของผู้บริโภคจะเกิดขึ้นเมื่ออรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มเท่ากับราคาของสินค้าหรือค่าใช้จ่ายที่ผู้บริโภคใช้ในการบริโภคสินค้าจำนวนนั้นพอดี หรือ

$$MU_x = P_x$$

โดยที่ MU_x หมายถึง อรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มของการบริโภคสินค้า X หรือ ความพอใจที่ได้รับเพิ่มขึ้น (หรือลดลง) เมื่อมีการบริโภคสินค้า X เพิ่มขึ้นอีก 1 หน่วย และ เมื่อนำราคาของ สินค้า X (P_x) มาหารด้วยอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มจะมีค่าเท่ากับ 1 หรือ

$$MU_x / P_x = 1$$

ถ้ามีการบริโภคสินค้ามากกว่าหนึ่งชนิด คุณภาพของผู้บริโภคควรเกิดขึ้นเมื่อนำอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มของสินค้าชนิดหนึ่งที่หารด้วยราคาของสินค้าชนิดนั้น หรือ

$$\frac{MU_x}{P_x} = \frac{MU_y}{P_y} = \dots = \frac{MU_z}{P_z}$$

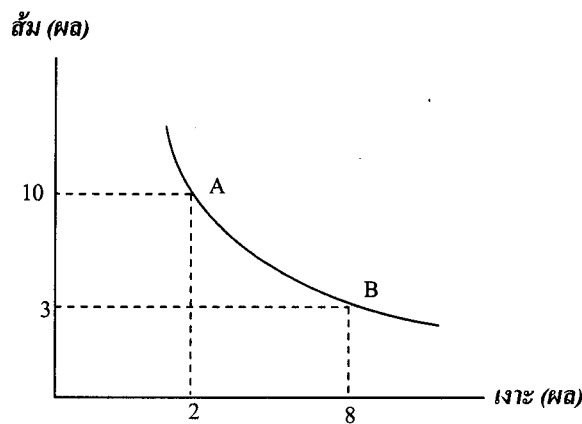
ทฤษฎีอรรถประโยชน์ช่วยให้สามารถอธิบายพฤติกรรมกรรมการบริโภคของสมาชิกในครอบครัวได้ดียิ่งขึ้น และช่วยให้สามารถตัดสินใจเลือกบริโภคสินค้าที่เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยการเปรียบเทียบความพึงพอใจที่ได้รับกับเงินที่ต้องจ่ายไปในการซื้อสินค้าดังกล่าว

2.1.2 การอธิบายพฤติกรรมของผู้บริโภคด้วยเส้นความพอใจเท่ากัน

นักเศรษฐศาสตร์ที่เป็นผู้นำ ได้แก่ เซอร์ จอห์น ฮิกซ์ (Sir John Hicks, 1904) และ อาร์ จี ดี แอลเลน (R.G.D. Allen) ชาวอังกฤษ นักเศรษฐศาสตร์กลุ่มนี้มีความเห็นว่าความพึงพอใจจากการบริโภคสินค้าไม่สามารถวัดเป็นหน่วยนับได้ แต่สามารถจัดลำดับความพอใจจากการ

บริโภคสินค้าชนิดต่างๆได้ ทำนองว่ามีความชอบในการบริโภคสินค้าชนิดนี้มากกว่าสินค้าชนิดนั้น หรือเมื่อบริโภคสินค้าชนิดต่างๆแล้วบอกได้ว่าชอบสินค้าใดมากกว่าโดยไม่จำเป็นต้องวัดด้วย หน่วยนับและสามารถนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้อธิบายพฤติกรรมของผู้บริโภคซึ่งเป็นที่มาของ ทฤษฎีเส้นความพอใจเท่ากันที่ใช้ในการหาดุลยภาพของผู้บริโภค

ความหมายของเส้นความพอใจเท่ากัน เป็นเส้นที่แสดงว่าทุกๆจุดบนเส้นดังกล่าว ผู้บริโภคได้รับความพอใจเท่ากันเสมอไว้ว่าจะบริโภคสินค้าสองชนิดในสัดส่วนที่แตกต่างกัน ดังกราฟเส้นที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 กราฟเส้นความพอใจเท่ากันจากการบริโภคส้มและเงาะ

จากกราฟเส้นที่ 2.1 จะเห็นได้ว่า ณ จุด A ผู้บริโภคชายหนึ่งบริโภคส้มจำนวน 10 ผล และเงาะจำนวน 2 ผล จะได้รับความพอใจเท่ากับที่จุด B ซึ่งบริโภคส้มเพียง 3 ผล แต่บริโภคเงาะถึง 8 ผล และจุดอื่นๆบนเส้นความพอใจเท่ากันก็จะให้ความพอใจแก่ผู้บริโภคเท่ากันเสมอ แม้ว่าสัดส่วนของการบริโภคส้มและเงาะจะแตกต่างกันออกไป

ลักษณะของเส้นความพอใจเท่ากัน มีดังนี้

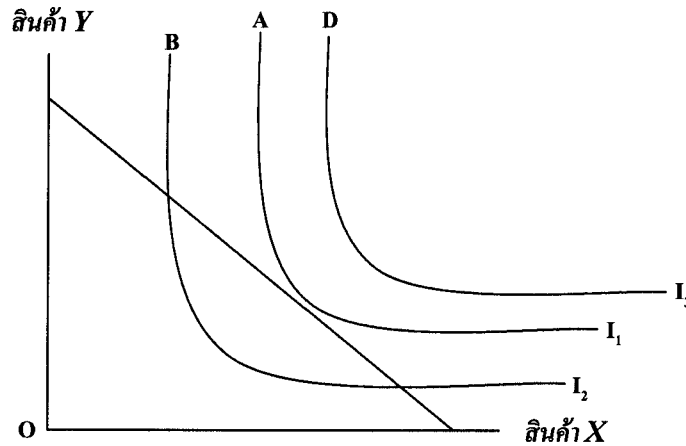
1) เป็นเส้นตรงหรือเส้นโค้งที่เอียงจากบนซ้ายไปล่างขวาแสดงว่า เมื่อเพิ่มการบริโภคสินค้าชนิดหนึ่ง (เช่นเงาะ) ต้องลดการบริโภคสินค้าอีกชนิดหนึ่ง (เช่นส้ม) ลงเสมอ จึงจะให้ความพอใจเท่าเดิม หรือไม่เปลี่ยนแปลง

2) เส้นความพอใจเท่ากันอาจตัดหรือไม่ตัดแกนก็ได้

3) เส้นความพอใจเท่ากันจะไม่ตัดกันเอง

4) เส้นความพอใจเท่ากัน เส้นที่อยู่เหนือกว่าแสดงว่าบริโภคสินค้าทั้งสองชนิดในสัดส่วนที่มากกว่าและให้ความพอใจสูงกว่าเส้นที่อยู่ต่ำกว่า ดังนั้น เส้นความพอใจเท่ากันจึงมีจำนวนมากมายที่อยู่ซ้อนๆกันขึ้นไป และเรียกว่า แผนที่เส้นความพอใจเท่ากัน (Indifference Map) ดุลยภาพของผู้บริโภคในกรณีที่มีวิเคราะห์ด้วยเส้นความพอใจเท่ากันจะอยู่ที่

จุดสัมผัสระหว่างเส้นงบประมาณ (Budget Line) กับจุดต่ำสุดของเส้นความพอใจเท่ากัน ณ จุดดังกล่าว ผู้บริโภคจะใช้จ่ายรายได้ที่มีทั้งหมดไป ในการบริโภคสินค้าสองชนิดแล้วได้รับความพอใจสูงสุด ดังกราฟเส้นที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 กราฟเส้นคุณภาพของผู้บริโภค

คุณภาพของผู้บริโภคอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้ ถ้ารายได้ของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงและ/หรือราคาของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งหรือทั้งสองชนิดเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ตัวอย่างเช่น ถ้ารายได้ของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น (ลดลง) โดยที่ราคาสินค้าทั้งสองชนิดไม่เปลี่ยนแปลง เส้นงบประมาณก็จะเลื่อนขึ้น (เลื่อนลง) โดยขนานกับเส้นเดิมทำให้ผู้บริโภคอยู่บนเส้นความพอใจเท่ากันเส้นที่สูงกว่า (ต่ำกว่า) และได้รับความพอใจเพิ่มขึ้น (ลดลง) จากเดิม แต่ถ้าผู้บริโภคมียงบประมาณเท่าเดิมแล้วราคาสินค้าทั้งสองชนิดเปลี่ยนแปลง (เพิ่มขึ้นหรือลดลง) ไปในทิศทางเดียวกันและในสัดส่วนเท่ากัน เส้นงบประมาณก็จะเลื่อนขึ้นหรือเลื่อนลง โดยขนานกับเส้นเดิม เช่นเดียวกับกรณีของการเปลี่ยนแปลงในงบประมาณ

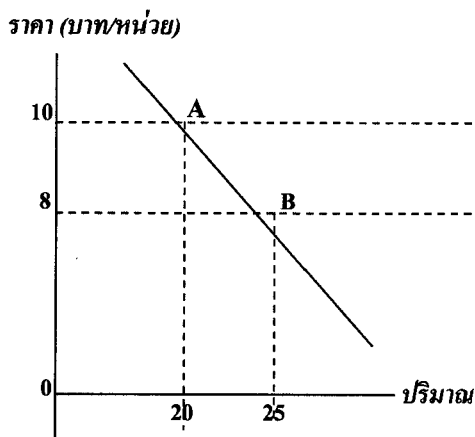
3. ทฤษฎีอุปสงค์

ทฤษฎีอุปสงค์ (Demand Theory) เป็นทฤษฎีที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณความต้องการซื้อที่สามารถดำเนินการได้ (Effective Demand) กับราคาสินค้า กล่าวคือ ณ ราคาแต่ละระดับ ผู้บริโภคเต็มใจและมีความสามารถที่จะซื้อสินค้านั้นในปริมาณเท่าใด อุปสงค์เป็นความต้องการที่ต้องสามารถสนองตอบได้ด้วยสินค้าและงบประมาณที่มีอยู่ ถ้าผู้บริโภคไม่มีเงินที่จะซื้อสินค้าหรือสินค้าที่ต้องการยังไม่สามารถจัดหาได้ในเวลาที่ต้องการจะไม่เรียกว่าเป็นอุปสงค์ เป็นเพียงแต่ความต้องการ (Want) ที่ยังไม่อาจจะสนองตอบได้ โดยทั่วไปผู้บริโภคมักพอใจที่จะซื้อสินค้าในปริมาณที่เพิ่มขึ้นถ้าราคาของสินค้านั้นลดลง และพอใจที่จะซื้อสินค้าน้อยลงถ้าราคาเพิ่ม

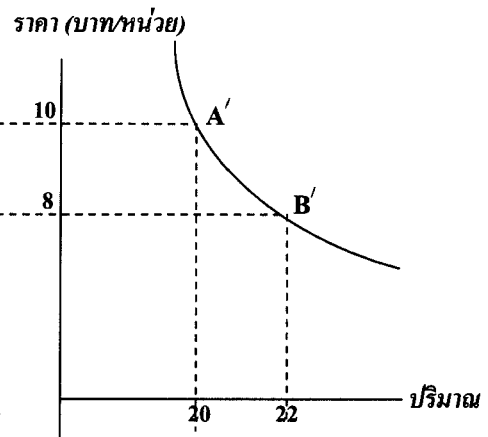
สูงขึ้น ดังนั้น อุปสงค์ต่อสินค้าปกติ (Normal Goods) จึงมีความสัมพันธ์ผกผันกับราคาสินค้า และนี่คือ กฎอุปสงค์ (Law of Demand)

3.1 ลักษณะของเส้นอุปสงค์

เส้นอุปสงค์ในกรณีที่เป็นสินค้าปกติ อาจเป็นเส้นตรงหรือเส้นโค้งที่ลาดจากบนซ้ายลงมาทางขวา (Downward Sloping) ซึ่งหมายความว่า ผู้บริโภคพอใจจะซื้อสินค้าในปริมาณที่มากขึ้น ถ้าราคาสินค้านั้นลดลง ในกรณีที่เป็นเส้นตรงแสดงว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงบน เส้นอุปสงค์ จะคงที่ แต่ถ้าเป็นเส้นโค้งแสดงว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปสงค์จะไม่คงที่

ภาพที่ 2.3 กราฟเส้นอุปสงค์ที่เป็นเส้นตรง

ภาพที่ 2.4 กราฟเส้นอุปสงค์ที่เป็นเส้นโค้ง

3.2 ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์

ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์นอกจากราคาของสินค้าแล้วยังได้แก่ ราคาสินค้าชนิดอื่นที่สามารถใช้ทดแทนกัน (เช่น เนื้อไก่และเนื้อหมู) หรือใช้ประกอบกัน (เช่น กาแฟกับครีมเทียม) ระดับรายได้ของผู้บริโภค การกระจายรายได้ของครัวเรือน (ถ้าแบ่งรายได้จากครอบครัวที่ร่ำรวยมาให้กับครอบครัวที่ยากจน ความต้องการซื้อสินค้าของคนยากจนจะเพิ่มขึ้น) และฤดูกาลหรือเทศกาล

สรุป

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการครองชีพของมนุษย์ได้อธิบายถึงความต้องการของมนุษย์ทั้งระดับความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ระดับความอยากได้ ระดับอุปสงค์ นอกจากนี้ทฤษฎีการบริโภคที่อธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ในการบริโภคสินค้าและบริการด้วยอรรถประโยชน์ โดยยึดถือความพึงพอใจสูงสุดภายใต้งบประมาณจำกัดและทฤษฎีการบริโภคที่อธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยเส้นความพอใจเท่ากัน โดยการเลือกบริโภคระหว่างสัดส่วนของสินค้าและบริการที่

ผสมกันแล้วทำให้เกิดความพอใจเท่าเดิมภายใต้งบประมาณอันจำกัด ทฤษฎีอุปสงค์เป็นทฤษฎีที่แสดงถึงเหตุผลในการตัดสินใจในการใช้อำนาจซื้อระหว่างปริมาณความต้องการซื้อกับราคาสินค้าและบริการ ดังนั้นจึงสามารถหาตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพได้ดังต่อไปนี้ ความต้องการของมนุษย์ในระดับความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ให้อยู่รอด คือ ปัจจัยสี่ ซึ่งประกอบไปด้วย อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่ม ดังนั้นจึงควรนำปัจจัยสี่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพ ความต้องการระดับอุปสงค์ของมนุษย์และทฤษฎีอุปสงค์ เป็นความต้องการสินค้าและบริการที่ต้องมีอำนาจซื้อเข้ามาเกี่ยวข้อง หรือต้องมีเงินของผู้บริโภคเพื่อซื้อสินค้าและบริการ เช่น ปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ ดังนั้นจึงควรนำรายได้ของผู้บริโภคเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพ ทฤษฎีการบริโภค เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงพฤติกรรมผู้บริโภคในการบริโภคสินค้าและบริการว่า ถ้าผู้บริโภคมีรายได้จำกัดจะมีการตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าและบริการอย่างไร โดยใช้ทฤษฎีอรรถประโยชน์ ซึ่งมีการอธิบายพฤติกรรมของผู้บริโภคไว้ว่า จะแสวงหาความพึงพอใจสูงสุดจากการบริโภคสินค้าและบริการนั้นๆ ภายใต้งบประมาณที่มีค่อนข้างจำกัด และใช้ทฤษฎีเส้นความพอใจเท่ากัน มาอธิบายพฤติกรรมของผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกบริโภคสินค้าและบริการ โดยได้ความพึงพอใจเท่าเดิมภายใต้งบประมาณต่ำสุด ซึ่งจากทฤษฎีการบริโภคที่อธิบายพฤติกรรมของผู้บริโภคในแง่ของการตัดสินใจที่เป็นเหตุผล เพื่อก่อประโยชน์ต่อตนเองสูงสุดจำเป็นที่จะต้องได้รับการอบรมศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการดำรงชีพ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อให้มีความรู้และข้อมูลรวมทั้งความสามารถในการตัดสินใจเลือกบริโภคสินค้าและบริการที่ก่อประโยชน์สูงสุด ดังนั้น จึงควรนำการศึกษาของผู้บริโภคเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพ

บทที่ 3

ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์

จากความต้องการระดับความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในบทที่ 2 เรื่องแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการครองชีพของมนุษย์ ได้กล่าวความหมายไว้พอสังเขปในบทที่ 3 นี้ จะขยายความและมุมมองของความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ให้ครอบคลุมทั้งแนวคิดของกลุ่มเศรษฐศาสตร์กระแสหลักเนื่องจากหนังสือเศรษฐศาสตร์ที่ประกอบการเรียนเศรษฐศาสตร์ในปัจจุบันมุ่งสู่เศรษฐศาสตร์กระแสหลักแบบก้าวไกลสูงสุด เพื่อตอบสนองความต้องการผู้บริโภคและสวัสดิการสังคมที่ตอบสนองความต้องการที่จำเป็นในการครองชีพของมนุษย์ รวมทั้งปัจจัยสี่คือ ความต้องการสารอาหารของมนุษย์และทฤษฎีความต้องการพื้นฐานในการใช้พื้นที่ของมนุษย์ ซึ่งในที่นี่ยกเว้นที่จะกล่าวถึงความต้องการเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มกับยารักษาโรค เนื่องจากความต้องการทั้งสองมีความแตกต่างหลากหลายในการสรุปสู่ความต้องการขั้นพื้นฐานจึงไม่มีหน่วยงานหรือผู้ใดสรุปเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานแบบเดียวกับความต้องการอาหารและที่อยู่อาศัย

1. แนวคิดนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก

ฌ็อง-ฌัก เซอร์เรอ (2544) ได้เสนอว่า กลุ่มเศรษฐศาสตร์กระแสหลักมีแนวคิดที่ว่าความต้องการเป็นเรื่องของความพอใจที่จะเลือก นักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักมีจุดยืนในการปฏิเสธการมองว่าความต้องการของมนุษย์เป็นเรื่องวัตถุนิยมและเป็นสิ่งที่เป็นสากล ทรรศนะนี้มองว่าประชาชนเลือกที่จะตอบสนองความต้องการตามความพอใจที่จะเลือกของตน

คนส่วนใหญ่อาจจะเลือกตอบสนองความต้องการด้านอาหารมากกว่าการเลือกที่จะมีเสื้อผ้าตามสมัยนิยม ทั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่าคนส่วนน้อยชอบในอันที่จะเลือกหาการแต่งกายตามสมัยนิยมสำหรับตนก่อนจะไม่มี ความชอบธรรมในการเลือก เพราะว่าการเลือกเป็นความต้องการของผู้บริโภคที่อาจจะเลือกหามาได้ (หรือหามาไม่ได้) ตามกำลังของอำนาจซื้อที่แต่ละคนมีอยู่

ตามทรรศนะเชิงเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก แนวคิดเรื่องความต้องการของมนุษย์มิใช่อื่นใด เป็นเพียงการเลือกตามความพอใจของบุคคลหลายๆคน ซึ่งพยายามจูงใจให้รัฐบาลหันมาสนใจการเลือกของกลุ่มพวกตนมากขึ้น ความต้องการทางสังคมก็คืออุปสงค์ที่สังคมเป็นผู้กำหนดว่ามีความสำคัญเพียงพอที่จะให้สาธารณชนเกิดความตระหนักว่า รัฐบาลต้องเข้ามาแทรกแซงจัดการให้มีสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง เพื่อตอบสนองอุปสงค์หรือความต้องการของมนุษย์ในภาพรวมของสังคม

แนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลักมองความต้องการและสวัสดิการ คือเอาความพอใจของผู้บริโภคเป็นตัวกำหนดเช่น เห็นว่าสวัสดิการของผู้บริโภคคือการที่ผู้บริโภคได้

บริโภคสินค้าในราคาต่ำกว่าที่ตนพอใจจะจ่ายกล่าวคือ ถ้าใครคนหนึ่งยินดีจะซื้อของชิ้นหนึ่งในราคา 100 บาท แต่เมื่อซื้อจ่ายจริงเขาสามารถจ่ายน้อยลงเพียง 90 บาท เพราะของชิ้นนั้นลดราคา ภาษาศาสตร์จะบอกว่าใครคนนั้นได้สวัสดิการมากกว่าเดิม 10 บาท

2. สวัสดิการสังคม

ที่ผ่านมานักเศรษฐศาสตร์มักมองเรื่องสวัสดิการในแง่มุมของการบริโภคสินค้าในราคาต่ำกว่าที่ตนพอใจจะจ่าย แต่ในเรื่องของคุณภาพชีวิตและมาตรฐานการครองชีพมีความครอบคลุมเป็นองค์รวมในแง่ของการดำเนินชีวิตที่มีปัจจัยหลายประการมาเกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงควรพิจารณาสวัสดิการทางสังคม เพื่อจะได้รับรู้ทุกแง่มุมของการครองชีพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กิตติพัฒน์ นนทปัทมะคุลย์ (2545) ได้เสนอว่า สวัสดิการสังคม มีความหมายที่ใกล้เคียงกับคำว่าความต้องการที่จำเป็นของมนุษย์ กล่าวคือ สวัสดิการสังคมต้องให้การตอบสนองความต้องการที่จำเป็นของมนุษย์ มนุษย์คนหนึ่งไม่มีอาหาร ไม่มีเครื่องนุ่งห่ม ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีเงินรายได้สำหรับดูแลสุขภาพของตนเองอย่างเพียงพอก็นับได้ว่ามนุษย์คนนั้นอยู่ในสภาพไร้สวัสดิการหรือไร้สวัสดิภาพหรือไม่สามารถจะพึ่งตนเองได้

องค์การสหประชาชาติให้ความหมายว่าสวัสดิการสังคมคือ ระบบการจัดการเกี่ยวกับบริการสังคมต่างๆ ของสถาบันทางสังคม ที่กำเนิดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลและกลุ่มให้บรรลุถึงซึ่งความพอใจในมาตรฐานของชีวิตและสุขภาพ สวัสดิการสังคมในมิติที่แสดงสถานะแห่งชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนซึ่งจำแนกออกได้เป็น 7 ประการดังต่อไปนี้

1) การมีสุขภาพที่ดี

ประชาชนควรจะได้รับ การป้องกันโรคร้ายไข้เจ็บ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพร่างกายจิตใจอารมณ์และสังคมอย่างทั่วถึงและทัดเทียมกัน

2) การมีการศึกษาที่ดี

ประชาชนพึงได้รับบริการที่ส่งเสริมและพัฒนาให้มีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นไปเพื่อความเจริญอกงาม ได้รับการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรมและการเรียนรู้ทุกรูปแบบเพื่อความก้าวหน้าและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพอย่างมั่นคงปลอดภัยและสันติสุขยั่งยืน

3) การมีที่อยู่อาศัย

ประชาชนทุกคนควรจะได้มีที่อยู่อาศัยที่ทำให้ได้รับความปลอดภัยความมั่นคงอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี

4) การมีงานทำ การมีรายได้ และสวัสดิการแรงงาน

ประชาชนที่มีสวัสดิภาพทางสังคมที่ดีต้อง มีงานทำ และเป็นงานที่ทำให้สร้างรายได้ อย่างน้อยในระดับที่เพียงพอแก่การดำรงชีพของตนและครอบครัว

5) การมีความมั่นคงทางสังคม

ประชาชนทุกคนต้องได้รับการคุ้มครองในเรื่องความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของตน และครอบครัวในรูปของการประกันสังคม (Social Assistance Insurance) หรือ การประชาสงเคราะห์ (Social Assistance)

6) การนันทนาการ

ประชาชนต้องมีศิลปะการบันเทิง และการพักผ่อนหย่อนใจตามวัฒนธรรมและ ประเพณีของตน

7) การได้รับบริการสังคม

การได้รับบริการสังคม (Social Services) เป็นการให้บริการแก่ประชาชนเพื่อช่วย สร้างเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3. ปริมาณความต้องการสารอาหารของมนุษย์

ปริมาณความต้องการสารอาหารของมนุษย์เป็นสิ่งที่จำเป็นที่มนุษย์ต้องนำมาใช้ในการ ดำเนินในชีวิตประจำวันเพราะร่างกายของมนุษย์ต้องการอาหารทุกวัน โดย นฤมล รัชตรังสรรค์ (2549) ได้เสนอปริมาณความต้องการสารอาหารของมนุษย์ไว้ดังนี้ อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่ ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตทุกชนิด ร่างกายของเราจะ เจริญเติบโตมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรงได้ต่อเมื่อบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะ มีคุณค่า ทางโภชนาการครบถ้วน และเพียงพอกับความต้องการของร่างกายโดยที่อาหารที่บริโภคนั้นจะต้อง สะอาด ไม่มีสารพิษปราศจากวัตถุเจือปนและ สารปนเปื้อนสารแปลกปลอมที่ก่อให้เกิดอันตราย ต่อร่างกาย แต่ถ้าได้รับอาหารไม่ครบถ้วนหรือในปริมาณที่ไม่เพียงพอ คุณภาพอาหารไม่ดีก็จะทำ ให้เกิดภาวะการขาดสารอาหารหรือการเจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ

โปรตีน

เป็นสารอาหารที่สำคัญเกี่ยวกับการเจริญเติบโตของเซลล์ หน่วยย่อยที่สำคัญของ โปรตีนคือ กรดอะมิโน ซึ่งมีหน้าที่สร้างและซ่อมแซมเนื้อเยื่อต่างๆ สร้างสารที่ทำหน้าที่ควบคุม การทำงานต่างๆภายในร่างกาย เช่น น้ำย่อย ฮอร์โมน สารภูมิคุ้มกัน และโปรตีนชนิดต่างๆ ใน ร่างกาย องค์การอนามัยโลกแนะนำควรได้โปรตีนประมาณ 0.9กรัมถึง1.1กรัมต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัมใน 1 วัน

คาร์โบไฮเดรต

เป็นสารอาหารหลักที่สำคัญในการให้พลังงาน สำหรับการทำกิจกรรมต่างๆของ ร่างกายคน

คาร์โบไฮเดรต 1 กรัม ให้พลังงาน 4 กิโลแคลอรี ช้อแนะนำปริมาณคาร์โบไฮเดรต ที่ควรได้รับในวันหนึ่งๆ ประมาณ ร้อยละ 60 ของพลังงานจากอาหารที่ให้พลังงานทั้งหมดหรือคิด เป็นคาร์โบไฮเดรตประมาณ 300 – 400 กรัม

ใยอาหาร

จากการศึกษาของ ประภาศรี ภูวเสถียรและคณะในปี พ.ศ. 2532 แนะนำว่าควรบริโภคใยอาหาร โดยเฉลี่ยวันละ 35 กรัม

ไขมัน

ไขมันเป็นแหล่งพลังงานและให้กรดไขมันจำเป็น รวมทั้งให้วิตามินที่ละลายในไขมัน องค์การอนามัยโลกแนะนำว่าไม่ควรบริโภคปริมาณไขมันเกินกว่าร้อยละ 30 ของพลังงานทั้งหมด และในประเทศไทยนักโภชนาการส่วนใหญ่แนะนำว่าควรบริโภคไขมันไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 – 25 ของพลังงานทั้งหมด

นอกจากนี้ควรจะต้องดื่มน้ำให้เพียงพออย่างน้อยวันละ 6–8 แก้ว*

* หมายเหตุ 1 แก้ว = 250 ซีซี

4. ทฤษฎีความต้องการพื้นฐานในการใช้พื้นที่ของมนุษย์

ความต้องการในการใช้พื้นที่ของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่มนุษย์ทุกคนต้องได้รับแต่จะได้มาตรฐานในการตอบสนองความต้องการอย่างไรได้มีการศึกษาไว้โดย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากการศึกษาของ ราชัย บรรพพงศ์ (2543) ได้เสนอทฤษฎีความต้องการพื้นฐานในการใช้พื้นที่ของมนุษย์ ดังนี้

ความต้องการพื้นที่สำหรับด้านสรีระของมนุษย์ คือ หน่วยพักอาศัยต้องเหมาะสมกับองค์ประกอบด้านสรีระของตัวมนุษย์ คือ ไม่ร้อนเกินไป ไม่หนาวเกินไป ไม่ดงหรืออึกที่เกินไป เป็นต้น

ความต้องการพื้นที่สำหรับด้านกายภาพมนุษย์ คือ หน่วยพักอาศัยต้องเหมาะสมกับขนาดของมนุษย์ เช่น ความสูง ความเตี้ย อ้วนหรือผอม ขนาดในอิริยาบถต่างๆ และต้องการที่ว่างแบบใด เป็นต้น

ความต้องการพื้นที่สำหรับกิจกรรมประจำวันในหน่วยที่พักอาศัย คือ หน่วยพักอาศัยต้องสอดคล้องกับกิจกรรมเหล่านั้น และกิจกรรมนั้นๆต้องการองค์ประกอบหรืออุปกรณ์ต่างๆ อย่างไร กิจกรรมเหล่านี้ต้องการที่ว่างแบบใด เป็นต้น

ความต้องการพื้นที่สำหรับจำนวนสมาชิกที่ประกอบกิจกรรมคือ กิจกรรมต่าง ๆ นั้นมีสมาชิกหรือผู้ใช้พื้นที่มากน้อยก็คน เป็นต้น

ความต้องการเหล่านี้ จะเป็นตัวกำหนดขนาดพื้นที่ใช้สอยของอาคาร (ความกว้าง ยาว สูง) ลักษณะอาคาร (โปร่งโล่งหรือทึบตัน) และอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับอาคาร (เฟอร์นิเจอร์ ไฟฟ้า ประปา) เป็นต้น

ความต้องการพื้นที่ทางด้านจิตวิทยา (Psychological Needs) คือ หน่วยพักอาศัยต้องตอบสนองความต้องการด้านความปลอดภัย (Safety Needs) ทั้งทางกายและจิตใจ ความต้องการความมิดชิด เป็นสัดส่วนหรือส่วนตัว (Privacy Needs) ตลอดจนความต้องการมีระเบียบ งดงาม (Aesthetic Needs) เป็นต้น

มาตรฐานของพื้นที่ใช้สอยอาคาร

ก. พื้นที่ส่วนใช้สอยในชีวิตประจำวัน

โดยทั่วไปหน่วยพักอาศัยแต่ละหน่วยจะแบ่งพื้นที่ใช้สอยออกเป็น 2 ส่วนเพื่อใช้สำหรับกิจกรรมในชีวิตประจำวัน คือ

พื้นที่ส่วนมิดชิด (Private Area) เพื่อใช้สำหรับนอนและทำความสะอาดร่างกาย

พื้นที่ส่วนเอนกประสงค์ (Multipurpose Area) เพื่อใช้สำหรับแขกพักผ่อน รับประทานอาหารและประกอบอาหาร

ข. พื้นที่ใช้สอยขนาดต่ำสุด

พื้นที่ใช้สอยขนาดต่ำสุด จะต้องมีความไม่น้อยกว่าที่ระบุ ดังต่อไปนี้

- หน่วยพักอาศัยแต่ละหน่วยที่ประกอบด้วยห้องนอน พื้นที่รวมพักผ่อน รับประทานอาหาร ครูว์ ห้องน้ำห้องส้วม พื้นที่รวมของแต่ละหน่วยพักอาศัยสำหรับครอบครัวขนาด 5 คน จะต้องไม่ต่ำกว่า 33.00 ตารางเมตร

- ห้องนอนภายในหน่วยพักอาศัย ให้มีส่วนกว้างหรือยาวไม่ต่ำกว่า 2.5 เมตร กับรวมพื้นที่ทั้งหมดไม่น้อยกว่า 9.00 ตารางเมตร

- ส่วนพื้นที่ใช้นอน ซึ่งไม่ได้กั้นเป็นห้องให้มีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 5.76 ตารางเมตร

- ส่วนพื้นที่ใช้สำหรับแขก พักผ่อนและรับประทานอาหาร ให้มีส่วนกว้างหรือยาวไม่ต่ำกว่า 2.40 เมตร กับรวมพื้นที่ทั้งหมดไม่น้อยกว่า 13.00 ตารางเมตร

- ในกรณีแยกพื้นที่ใช้สอย ให้ส่วนที่ใช้รับประทานอาหารมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 7.50 ตารางเมตร และส่วนที่ใช้รับแขก-พักผ่อนให้มีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 11.20 ตารางเมตร

ตารางที่ 4.1 แสดงขนาดพื้นที่ส่วนมิดชิด

พื้นที่ส่วนมิดชิด	*	**	***	****
1. ห้องนอนที่ 1	8.97	8.64	9.30	9.00
2. ห้องนอนที่ 2	-	7.20	7.90	9.00
3. ห้องนอนที่ 3	-	5.76	7.00	9.00
4. ห้องน้ำ-ห้องส้วม	2.16	2.16	3.20	1.50
5. ห้องส้วม (แยกเดี่ยว)	-	1.44	1.80	0.90
6. ห้องน้ำ (แยกเดี่ยว)	-	1.08	2.20	-

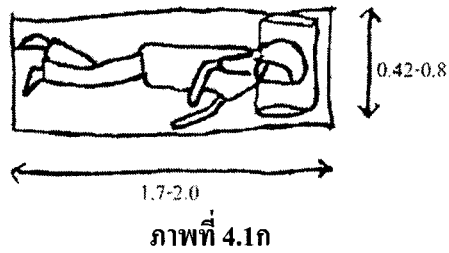
ตารางที่ 4.2 แสดงขนาดพื้นที่ส่วนเอนกประสงค์

พื้นที่ส่วนเอนกประสงค์	*	**	***	****
1. รับแขก – พักผ่อน	-	14.40	11.20	-
2. รับประทานอาหาร	-	3.64	7.50	-
3. ครั้ว	4.08	4.32	5.40	-
4. พื้นที่สำหรับรับแขก – พักผ่อน- รับประทานอาหาร	13.81	18.00	18.00	-
5. พื้นที่รวมสำหรับรับประทานอาหารเช้า- ครั้ว	-	12.96	7.50	-
6. ซักล้าง – ตากผ้า	-	1.08	2.16	-
หมายเหตุ ที่อยู่อาศัยแต่ละหน่วยที่ประกอบด้วย ห้องนอน พื้นที่รวมสำหรับพักผ่อน รับประทานอาหาร ครั้ว ห้องน้ำ ห้องส้วม พื้นที่รวมของแต่ละหน่วยพักอาศัย สำหรับ ครอบครัวขนาด 5 คน จะต้องไม่ต่ำกว่า	-	34.00	33.00	-

- หมายเหตุ
- * สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
  - ** การเคหะแห่งชาติ
  - *** Office of Housing and Urban Development Washing, S.C.
  - **** ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. 2522

การกำหนดขนาดเริ่มต้นที่เล็กที่สุดของที่อยู่อาศัยโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนศิริอำมาตย์
เขตพระนคร

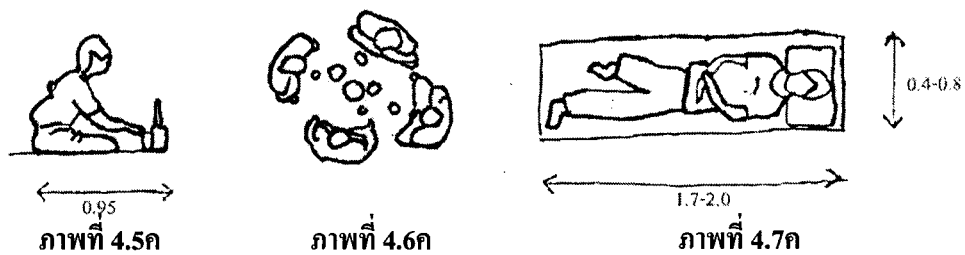
ก. ส่วนที่นอน มีขนาดพื้นที่โดยเฉลี่ย 1.36 ตารางเมตรต่อคน

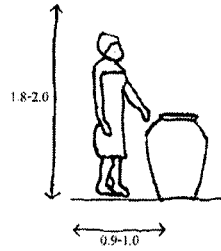
ข. ส่วนที่รับประทานอาหาร มีขนาดพื้นที่โดยเฉลี่ย 0.58 ตารางเมตรต่อคน

ค. ส่วนสันทนาการ มีขนาดพื้นที่โดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.16 ตารางเมตรต่อคน

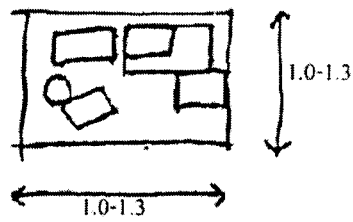

ง. ส่วนอาบนํ้า มีขนาดพื้นที่โดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.73 ตารางเมตรต่อหลังคาเรือน

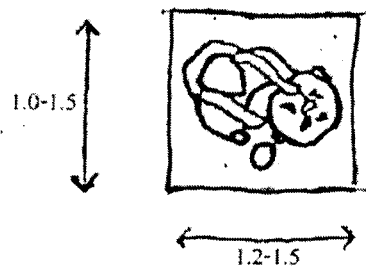
ภาพที่ 4.8ง

จ. ส่วนเก็บของ มีขนาดพื้นที่โดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 ตารางเมตรต่อหลังคาเรือน

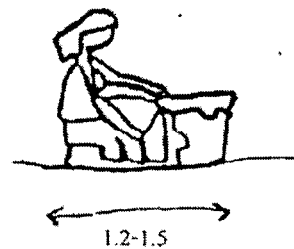

ภาพที่ 4.9จ

ฉ. ส่วนที่ปรุงอาหาร มีขนาดพื้นที่โดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.84 ตารางเมตรต่อหลังคาเรือน

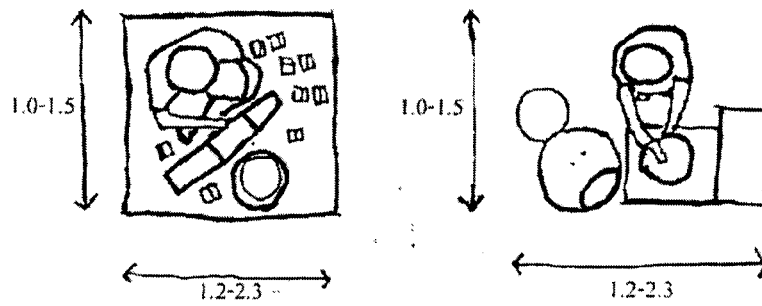
ภาพที่ 4.10ฉ

ภาพที่ 4.11ฉ

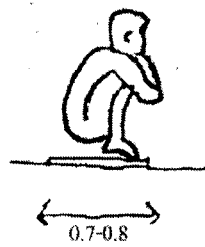
ช. ส่วนที่ทำงาน มีขนาดพื้นที่โดยเฉลี่ย 2.67 ตารางเมตรต่อหลังคาเรือน

ภาพที่ 4.12ช

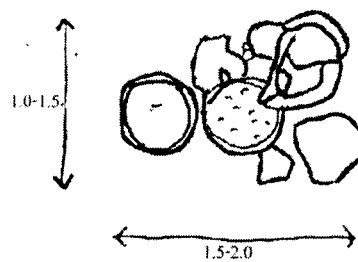
ภาพที่ 4.13ช

ฉ. ส้วม มีขนาดพื้นที่โดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 ตารางเมตรต่อหลังคาเรือน

ภาพที่ 4.14ฉ

ญ. ส่วนอาบน้ำและซักล้าง มีขนาดพื้นที่โดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 ตารางเมตรต่อหลังคาเรือน

ภาพที่ 4.15ญ

สรุป

ความต้องการของมนุษย์นั้น อยู่ในธรรมชาติเชิงเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่ความต้องการของมนุษย์เป็นตัวขับเคลื่อนกลไกตลาดให้เดินไปตามกฎอุปสงค์ โดยมองที่ความพอใจของบุคคลเป็นหลักแต่ยังขาดการกำกับถึงความต้องการที่จำเป็นในการดำรงชีพ แต่สวัสดิการสังคมมีความหมายใกล้เคียงกับความต้องการที่จำเป็นของมนุษย์ที่เป็นหลักให้บุคคลสามารถเข้าถึงการมีมาตรฐานในการครองชีพ โดยมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้ การมีสุขภาวะที่ดี การมีการศึกษาที่ดี การมีที่อยู่อาศัย การมีงานทำ การมีรายได้และสวัสดิการแรงงาน การมีความมั่นคงทางสังคม การนันทนาการ การได้รับบริการสังคม นอกจากนี้กล่าวถึง ปริมาณความต้องการสารอาหารของมนุษย์และทฤษฎีความต้องการพื้นฐานในการใช้พื้นที่ ในรายละเอียดเพื่อให้บุคคลสามารถรับทราบองค์ความรู้แล้วนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นจึงสามารถหาตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพได้ดังต่อไปนี้

องค์การสหประชาชาติได้ให้ความหมายสวัสดิการสังคม คือ ระบบการจัดการเกี่ยวกับบริการสังคมต่างๆ ของสถาบันทางสังคมที่กำเนิดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลและกลุ่ม ให้บรรลุถึงความพอใจในมาตรฐานของชีวิตและสุขภาวะ โดยจำแนกเป็น 7 ประการ ดังนี้ สุขภาวะ การศึกษา ที่อยู่อาศัย รายได้และงานทำ ความมั่นคงทางสังคม นันทนาการ การได้รับบริการสังคม ดังนั้นจึงควรนำส่วนประกอบเหล่านี้บางประการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพ

บทที่ 4

มาตรฐานการครองชีพกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น เป็นมุมมองในระดับปัจเจกบุคคลหรือระดับเศรษฐศาสตร์จุลภาค แต่ในการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นมีความจำเป็นที่ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ดังนั้นจึงต้องนำบริบทของสังคมเข้ามาร่วมพิจารณากับมาตรฐานการครองชีพ ซึ่งบริบทของสังคมที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการครองชีพของไทย คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่เสนอความต้องการในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์และสังคมผ่านจากการนำเสนอจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเริ่มจากความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ทำให้สามารถดำรงชีพอยู่อย่างมาตรฐานภายในกรอบของการอยู่ร่วมกันของสังคมที่มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นกฎหมายสูงสุดที่จะเป็นกฎเกณฑ์บังคับไปสู่การออกกฎหมายระดับรองๆ ลงมา ซึ่งจะส่งผลไปสู่การจัดสรรงบประมาณ และการทำโครงการสู่การปฏิบัติที่ส่งผลกระทบต่อการครองชีพของประชาชนไทยในระยะต่อมา ซึ่งในรัฐธรรมนูญมีมุมมองหลากหลายมิติรวมทั้งมิติในการดำรงชีวิตของคนในสังคม ดังมีความเป็นมาดังต่อไปนี้

นักคิดตะวันตกเสนอข้อคิดว่ามนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เพราะความจำเป็นและเห็นประโยชน์ร่วมกันความจำเป็นเกิดจากการที่มนุษย์ไม่สามารถเติบโตและดำรงชีวิตอยู่ได้ตามลำพัง โดยปราศจากการช่วยเหลือของผู้อื่น ส่วนการเห็นประโยชน์ร่วมกันเกิดจากการที่มนุษย์ได้พึ่งพาอาศัยกันและกันในสังคม นักคิดบางคนเช่น จอห์น ล็อก(John Locke)และรูสโซ(Jean Jacques Reusseau) เชื่อว่าการพึ่งพากันนี้มีพื้นฐานอยู่บนธรรมชาติอันดีงามของมนุษย์ มนุษย์จึงยินยอมพร้อมใจจะมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ยินดีที่จะให้บางอย่างแก่เพื่อนมนุษย์อื่น และรับบางอย่างจากเพื่อนมนุษย์เหล่านี้เป็นการตอบแทน แต่นักคิดบางคนก็คิดว่าธรรมชาติของมนุษย์นั้นชั่วร้าย ชอบใช้กำลังเป็นอำนาจหักหาญผู้ที่อ่อนแอกว่า นักคิดในแนวนี้ คือ โทมัส ฮอบส์(Thomas Hobbes) เชื่อว่าเพราะนิสัยอันชั่วร้ายนี้เอง ทำให้มนุษย์ต้องยินยอมมาอยู่ร่วมกันเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ที่แข็งแรงกว่ามีอำนาจจริงแท้ตนและในการจำยอมต้องมาอยู่ด้วยกันนี้มนุษย์จึงต้องเสียประโยชน์ส่วนตนบางอย่างแลกกับการได้รับการปกป้องจากสังคม สูทวาค์ จันทวานิช (2539) ได้เสนอว่า มนุษย์ในทุกสังคมต้องการมีชีวิตที่ดีและมีคุณภาพ

ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลที่ดีหรือเลวร้ายอยู่เบื้องหลัง ผลคือมนุษย์ตกลงใจที่จะอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ในการตกลงใจนี้ส่วนหนึ่งของความคาดหวังจากสังคมก็คือ การมีชีวิตที่ดี สงบสุข มั่นคงปลอดภัยจากการคุกคามของเพื่อนมนุษย์อื่น จากธรรมชาติและจากโรคภัยต่างๆ โดยเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร และสมาชิกในแต่ละสังคม ที่จะต้องพยายามสร้างเงื่อนไขเพื่อให้สมาชิกสังคมได้มีชีวิตที่ดี

เงื่อนไขหนึ่งที่สมาชิกในสังคมร่วมกันกำหนด คือ สิทธิหน้าที่ขั้นพื้นฐานผ่านทางข้อตกลงร่วมกัน คือ กฎหมาย โดยในที่นี้คือมาตราต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนไทย

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

ในที่นี้ได้นำเสนอส่วนต่างๆ ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ดังนี้ คือ ส่วนบุคคล การศึกษา สุขภาพ ซึ่งมีมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการครองชีพ ดังต่อไปนี้

- ส่วนบุคคล รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 86 ระบุว่า “รัฐต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ ค้ำครองแรงงานเด็กและแรงงานหญิง จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคมรวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม”

มาตรา 80 ระบุว่า “รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน”

มาตรา 36 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร”

มาตรา 31 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย (วรรคหนึ่ง) การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษประหารชีวิตตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม”

- การศึกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 81 ระบุว่า “รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาระบบวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ”

- สุขภาพ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 82 ระบุว่า “รัฐจะต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง”

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

ในที่นี้ได้นำเสนอส่วนต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ดังนี้ คือ สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ สิทธิชุมชน แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม แนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการครองชีพ ดังต่อไปนี้

สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล

มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การกั้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำเช่นว่านั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควรหรือ การเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้

มาตรา 33 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถาน โดยปกติสุข

การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองหรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่รโหฐาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 34 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน การผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้

มาตรา 35 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจน ความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 36 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา

มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่ง และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 50 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ

มาตรา 51 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการบริการสาธารณสุขจากรัฐซึ่งต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐอย่างเหมาะสม โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและทันต่อเหตุการณ์

มาตรา 52 เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว

การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 53 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 54 บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

บุคคลวิกลจริตย่อมได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 55 บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

สิทธิชุมชน

มาตรา 66 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา 67 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อสุขภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้อำนาจการอิสระ

ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ย่อมได้รับความคุ้มครอง
แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม

มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

(1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษাপฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์ และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้หรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

(2) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่ภาวะที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับ

(3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(4) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

(5) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปะวิทยาการแขนงต่าง ๆ และเผยแพร่ข้อมูล ผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ

(6) ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึกและเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น
แนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

มาตรา 85 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยให้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นและการดูแล

รักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดมาตรฐานการใช้ดินอย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

(2) กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึงโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่น รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร

(3) จัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนา และดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

(4) จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติอื่นอย่างเป็นระบบ และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล

(5) ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

สรุป

บทนี้ได้กล่าวถึง ความจำเป็นที่มนุษย์พร้อมใจกันเข้ามาอยู่รวมกันเป็นสังคม โดยเฉพาะสังคมไทย ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ตกลงใจร่วมกัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดยมีมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวกับมาตรฐานการครองชีพ ดังต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตราที่เกี่ยวกับมาตรฐานการครองชีพ มีดังนี้

เรื่อง การมีงานทำ (มาตรา 86)

เรื่อง ครอบครัว (มาตรา 80)

เรื่อง คมนาคม (มาตรา 36)

เรื่อง ความปลอดภัย (มาตรา 31)

เรื่อง การศึกษา (มาตรา 81)

เรื่อง สุขภาพ (มาตรา 82)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตราที่เกี่ยวกับมาตรฐานการครองชีพ มีดังนี้

เรื่อง ความปลอดภัย (มาตรา 32)

เรื่อง ที่อยู่อาศัย (มาตรา 33)

เรื่อง คมนาคม (มาตรา 34,36)

เรื่อง ครอบครัวยุ (มาตรา 35)

เรื่อง การศึกษา (มาตรา 49, 50)

เรื่อง การรักษาพยาบาล (มาตรา 51)

เรื่อง การได้รับบริการจากภาครัฐในผู้ด้อยสิทธิ (มาตรา 52,53,54,55,80,85)

เรื่อง การมีส่วนร่วมในสังคม (มาตรา 66, 67)

ดังนั้นจึงควรนำส่วนประกอบเหล่านี้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของ
สังคมไทย

บทที่ 5

ตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับมาตรฐานการครองชีพ

ตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับมาตรฐานการครองชีพที่นำมาศึกษาเป็นพื้นฐานในการพิจารณาในมุมมองต่างๆที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนไทย มีดังนี้

1. เกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการในการดำรงชีวิตของคนไทย
2. ดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์
3. ดัชนีความก้าวหน้าของคน
4. ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)
5. ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต (คณะกรรมการการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก)
6. เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ
7. ความจำเป็นพื้นฐาน

ในบทนี้นำเสนอตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับมาตรฐานการครองชีพในประเด็นของกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และองค์ประกอบตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพที่นำมาศึกษาเป็นพื้นฐานในการพิจารณาในมุมมองด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย มีรายละเอียดดังนี้

1.เกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการ ในการดำรงชีวิตของคนไทย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546) พัฒนาเกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการขึ้นเพื่อใช้เป็นเป้าหมายขั้นต่ำที่คนไทยควรบรรลุตามเกณฑ์ภายใน 6 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2547 – 2552)เพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย และเป็นการแก้ปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน โดยมีแนวคิดมาจากหลักคิด 3 ประการ ได้แก่ ความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และความมั่นคงในชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เสนอตัวชี้วัดเกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการ ในการดำรงชีวิตของคนไทย ดังต่อไปนี้

กรอบแนวความคิด

สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2546 เห็นชอบเกณฑ์พื้นฐานในการดำรงชีวิตของคนไทย 10 ประการ โดยเป็นเป้าหมายขั้นต่ำที่คนไทยควรบรรลุตามเกณฑ์ภายใน 6 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2547 – 2552) ประกอบด้วยหลักคิด 3 ประการ คือ ความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และความมั่นคงในชีวิต

วัตถุประสงค์

เพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยและเป็นการแก้ปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน โดยมีการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการเกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการ ในการดำรงชีวิตของคนไทย ในระยะเวลา 6 ปี (2547-2552) และเพื่อใช้เป็นเครื่องมือติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานตามเกณฑ์พื้นฐานฯ ของหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบดัชนี / ตัวชี้วัด

1. ด้านการศึกษา ทุกคนได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนไม่น้อยกว่า 12 ปี และมีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือและวิชาชีพที่จำเป็นในการดำรงชีวิต
2. ด้านสาธารณสุข ทุกคนได้รับการประกันสุขภาพที่ได้มาตรฐาน ทุกคนได้รับอาหารที่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย
3. ด้านหลักประกันความมั่นคงของมนุษย์ ผู้มีอายุเกิน 60 ปี และไม่มีรายได้เพียงพอในการยังชีพ ได้รับหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิต ทุกคนมีความมั่นคงในที่พำนัก
4. ด้านความจำเป็นพื้นฐาน ทุกคนมีน้ำสะอาดเพื่อดื่มอย่างน้อย 5 ลิตร/คน/วัน และมีน้ำใช้อย่างน้อย 45 ลิตร/คน/วัน ทุกคนครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้ ทุกคนครัวเรือนมีความมั่นคงในชีวิตและปลอดภัยจากยาเสพติด ทุกคนมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ
5. ด้านทรัพยากรและแหล่งทุน ทุกคนมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ

2. ดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เสนอดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงมนุษย์ ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิด

แนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ตามขอบข่ายของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ การปลอดภัยจากความต้องการ โอกาสที่เท่าเทียมกัน และการปลอดภัยจากความกลัว ร่วมกับแนวคิดคุณภาพชีวิต ภายใต้ปรัชญาด้านตะวันออก โดยพิจารณาจากมิติปัจจัยภายนอกตัวมนุษย์และมิติปัจจัยภายในตัวมนุษย์

นิยาม

การที่ประชาชนได้รับหลักประกันสิทธิ ความปลอดภัย การสนองตอบต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนได้รับโอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เป็นกรอบในการกำหนดนโยบาย แผนงาน/โครงการด้านความมั่นคงของมนุษย์
2. เป็นเครื่องมือในการติดตามและประเมินผลความมั่นคงของมนุษย์ของประเทศ และการดำเนินงานด้านความมั่นคงของมนุษย์

องค์ประกอบดัชนี / ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบด้วย 10 มิติ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย สุขภาพ อนามัย การศึกษา การมีงานทำและรายได้ ความมั่นคงส่วนบุคคล ครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม สังคมและวัฒนธรรม สิทธิและความเป็นธรรม การเมืองและธรรมาภิบาล โดยมีตัวชี้วัด 2 ระดับ คือ ระดับบุคคลและระดับพื้นที่

2.1 ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ระดับพื้นที่

ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ระดับพื้นที่ ประกอบด้วย 56 ตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้

2.1.1 ที่อยู่อาศัย ความหนาแน่นของครัวเรือน อัตราการถือครอง อัตราการมีไฟฟ้าใช้ อัตราการมีน้ำประปาใช้ อัตราการมีส้วม อัตราพื้นที่ป่าไม้

2.1.2 สุขภาพอนามัย เดียงต่อจำนวนผู้ป่วย แพทย์ต่อจำนวนผู้ป่วย ทันตแพทย์ต่อจำนวนผู้ป่วย พยาบาลต่อจำนวนผู้ป่วย ผู้ป่วยเอดส์ต่อ 10,000 ครัวเรือน

2.1.3 การศึกษา นักเรียนต่อห้องเรียน ครูต่อนักเรียน นักเรียนชั้นมัธยมและประถมต่อ 1,000 ครัวเรือน การออกกลางคันต่อ 1,000 ครัวเรือน นักเรียนที่มีปัญหาด้านน้ำหนักและส่วนสูงต่อ 1,000 ครัวเรือน นักเรียนที่มีปัญหาการปรับตัวด้านอารมณ์ต่อ 1,000 ครอบครัว

2.1.4 การมีงานทำและรายได้ จำนวนผู้มีงานทำต่อครัวเรือน รายได้ต่อครัวเรือน การมีส่วนในรายได้ของคนที่ยากที่สุด 20% แรก สัมประสิทธิ์จินี อัตราครัวเรือนที่เป็นหนี้ มูลค่าหนี้ต่อครัวเรือน

2.1.5 ความมั่นคงส่วนบุคคล คดีฆาตกรรมต่อ 100,000 ครัวเรือน คดีปล้นทรัพย์ต่อ 100,000 ครัวเรือน คดีชิงทรัพย์ต่อ 100,000 ครัวเรือน คดีทำร้ายร่างกายต่อ 100,000 ครัวเรือน คดีข่มขืนต่อ 100,000 ครัวเรือน คดีวัตถุลามกอนาจารต่อ 100,000 ครัวเรือน

2.1.6 ครอบครัว อัตราการสมรส อัตราการหย่า อัตราครอบครัวอบอุ่น อัตราครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี อัตราครอบครัวที่พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้

2.1.7 การสนับสนุนทางสังคม ผู้ทำประกันชีวิตต่อประชากร ผู้ทำประกันสังคมต่อครัวเรือน จำนวนวัดต่อ 1,000 ครัวเรือน จำนวนมัสยิดต่อ 1,000 ครัวเรือน จำนวนโบสถ์ต่อ 1,000 ครัวเรือน จำนวนการฆ่าตัวตายและทำร้ายตนเองต่อ 1,000 ครอบครัว

2.1.8 สังคมวัฒนธรรม การมีโทรศัพท์ต่อครัวเรือน การมีคอมพิวเตอร์ต่อครัวเรือน องค์กรเอกชนต่อครัวเรือน จำนวนผู้อยู่ในระหว่างพักผ่อนต่อครัวเรือน

2.1.9 **สิทธิและความเป็นธรรม** คดีในศาลปกครองต่อ 10,000 ครั้วเรือน คดีความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่รัฐต่อ 1,000 ครั้วเรือน การคัดค้านโครงการรัฐต่อ 10,000 ครั้วเรือน

2.1.10 **การเมืองและธรรมาภิบาล** อัตราการมาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง สส. อัตราการมาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง สส.บัญชีรายชื่อ อัตราการมาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง สว. อัตราบัตรเสียของการเลือกตั้ง สส. อัตราบัตรเสียของการเลือกตั้ง สส.บัญชีรายชื่อ อัตราบัตรเสียของการเลือกตั้ง สว. อัตราการไม่ประสงค์จะลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง สส. อัตราการไม่ประสงค์จะลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง สส.บัญชีรายชื่อ อัตราการไม่ประสงค์จะลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง สว.

2.2 **ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ระดับบุคคล**

ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ระดับบุคคล ประกอบด้วย 69 ตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้

สถานการณ์ครอบครองและระดับของที่อยู่อาศัย วัสดุที่ใช้ปลูกสร้าง แหล่งน้ำดื่ม แหล่งน้ำใช้ แหล่งแสงสว่าง ส้วม เชื้อเพลิง ขยะ กลิ่น เสียง ฝุ่นควัน ลักษณะทางเข้าออก การเจ็บป่วยที่ต้องการแพทย์ การหยุดงานเพราะเจ็บป่วย การคุ้มครองด้านสาธารณสุข ระยะเวลาการเข้าถึงบริการ การบริโภคอาหาร การบริโภคแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ การควบคุมอารมณ์ การออกกำลังกาย การศึกษาสูงสุด การอบรมเพิ่มเติมต่างๆ การประกอบอาชีพที่ตรงกับความรู้ โอกาสทางการศึกษา สถานภาพการทำงาน รายได้จากการทำงานและทรัพย์สิน ปริมาณหนี้ ภาระในการส่งหนี้สิน เงินออม ความพึงพอใจในงาน ความมั่นคงในงาน การประทุษร้ายทางร่างกาย การประทุษร้ายทางทรัพย์สิน ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิต ความรู้สึกปลอดภัยในทรัพย์สิน หลักประกันทางสังคม ความรักใคร่ปรองดอง ความเคารพและให้เกียรติ ความรุนแรงทางวาจา ความรุนแรงด้านการทะเลาะตบตี การมีส่วนรับผิดชอบทางการเงิน การช่วยเหลือภารกิจครั้วเรือน ความสุขเมื่ออยู่บ้าน บุคคลที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ ระยะเวลาการเข้าถึงสถาบันทางสังคม ความสุขในการใช้ชีวิต คุณค่าของชีวิต เวลาว่าง วันหยุดพักผ่อน เวลาที่ใช้ในการติดตามข่าวสาร สังคมและวัฒนธรรม เวลาที่ใช้ในการสวดมนต์หรือทำจิตใจให้สงบ การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน ความคับข้องใจ การถูกละเมิดสิทธิ การอยู่ในระหว่างคดีฟ้องร้อง ด้านสิทธิกับบุคคล การอยู่ระหว่างคดีฟ้องร้องด้านสิทธิกับรัฐ ความรู้สึกด้านโอกาสและความเป็นธรรม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การลงคะแนนเสียงระดับท้องถิ่น การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การติดตามข่าวสารบ้านเมือง การได้รับความเป็นธรรมจากหน่วยงานรัฐ ความไว้วางใจเจ้าหน้าที่รัฐ ความรู้สึกถึงความโปร่งใสของหน่วยงาน

3. ดัชนีความก้าวหน้าของคน

สำนักโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทยได้พัฒนาดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement index : HAI) ขึ้นในปี 2546 โดยนำแนวคิด “ดัชนีความขาดสน” (Human Deprivation Index : HDI) มาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสังคมไทยมากขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าของการพัฒนาคน และความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ต่างๆ ในสังคมไทยใน 76 จังหวัด ประกอบด้วย 8 องค์กรประกอบ 40 ตัวชี้วัด ได้แก่ สุขภาพ การศึกษา การทำงาน รายได้ ที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัวและชุมชน คมนาคมและการสื่อสาร และการมีส่วนร่วม

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (2546) ได้เสนอดัชนีความก้าวหน้าของคน ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิด

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (2546) ประจำประเทศไทยได้พัฒนาดัชนีความก้าวหน้าของคน ขึ้นในปี 2546 โดยนำแนวคิด “ดัชนีความขาดสน” มาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสังคมไทยมากขึ้น เพื่อสะท้อนสถานการณ์ของการพัฒนาคนอย่างเป็นระบบ แสดงถึงความก้าวหน้าและความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ต่างๆ ในสังคมไทย เป็นการมองภาพของผลการพัฒนาในเชิงบวกมากกว่าจะมุ่งเน้นที่ความขาดแคลนขาดสน

นิยาม

ดัชนีความก้าวหน้าของคนมี 8 มิติ ซึ่งเปรียบได้กับช่วงต่างๆ ของชีวิตคน เริ่มจากถึงสำคัญที่สุดของทุกคนในวันแรกของชีวิต และสุขภาพ ตามด้วยขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของเด็กทุกคน คือ การศึกษา เมื่อเรียนจบทุกคนก็จะทำงานเพื่อให้มีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงชีพและมีบ้านอยู่อาศัย จากนั้นแควดวงชีวิตคนเราจะขยายไปสู่การมีชีวิตครอบครัวและชุมชน การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น และการมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกในสังคม

วัตถุประสงค์

เพื่อแสดงความก้าวหน้าของการพัฒนาคนใน 76 จังหวัด โดยมีลักษณะเป็นพหุมิติ ต่างๆ ของการพัฒนาคนและมีนโยบายเชิงนโยบาย สามารถสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการพัฒนาแผนงาน โครงการเพื่อขจัดความไม่เสมอภาค

องค์ประกอบดัชนี / ตัวชี้วัด

1. ดัชนีสุขภาพ อายุขัย สุขภาพอนามัย การส่งเสริมสุขภาพ บริการสาธารณสุข
2. ดัชนีการศึกษา ผลสะสมด้านการศึกษา การเข้าเรียน คุณภาพการศึกษา
บริการการศึกษา
3. ดัชนีการทำงาน การว่างงานและการทำงานต่ำกว่าระดับสวัสดิการแรงงาน
4. ดัชนีรายได้ ระดับรายได้ การเปลี่ยนแปลงรายได้ ความยากจน หนี้ครัวเรือน

5. ดัชนีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม
6. ดัชนีชีวิตครอบครัวและชุมชน ชีวิตครอบครัว ความปลอดภัยในชุมชน
7. ดัชนีคมนาคมและการสื่อสาร คมนาคม การสื่อสาร
8. ดัชนีการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางสังคม

4. ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต

สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เสนอดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิด

คุณภาพชีวิตครอบคลุมใน 11 มิติ คือ สุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม รายได้ การทำงาน จริยธรรม ครอบครัว ความปลอดภัย การคมนาคม การสื่อสาร และการมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

1. สุขภาพ สุขภาพซึ่งรวมทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ทำให้ผู้คนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีส่วนร่วมในชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนอย่างกระตือรือร้น มีชีวิตชีวา
2. การศึกษา ระบบการศึกษาเป็นกลไกพื้นฐานในการถ่ายทอดความรู้ และวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง การศึกษายังเป็นรากฐานของนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีความยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้พัฒนาและขยายตัวออกไป
3. ที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยเป็นความต้องการด้านสังคมซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ซึ่งทำให้สมาชิกในครอบครัวมีที่ปกป้องคุ้มกันและเกิดความมั่นคง
4. สิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นคุณภาพอากาศ คุณภาพน้ำ พื้นที่ป่ามีผลกระทบโดยตรงต่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชากร นอกจากนั้นการใช้พลังงานและการผลิตของเสียในครัวเรือน และการใช้สารเคมีมีผลกระทบโดยตรงกับสภาพแวดล้อม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงนโยบายนั้นย่อมไม่อาจละเลยการรับรู้และความรู้สึกรับของประชาชนต่อสภาพแวดล้อมได้เช่นกัน
5. รายได้ รายได้ขั้นต้นและรายได้ต่อหัวสะท้อนภาวะเป็นอยู่และมาตรฐานการครองชีพของมนุษย์ รายได้เป็นเงื่อนไขที่ทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัวอยู่ได้
6. การทำงาน ชีวิตการทำงานมีความสำคัญเพราะว่า การมีงานทำก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งนำไปสู่การมีมาตรฐานการครองชีพและคุณภาพชีวิต
7. จริยธรรม สิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติในแนวทางของศีลธรรมและวัฒนธรรม ได้แก่ การมีจิตสำนึกในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กฎหมายในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตนของ

ศาสนิกชนทุกศาสนา การมีจิตอาสาสมัครและการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม ชุมชน และสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้การประกอบอาชญากรรมลดลง

8. ครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันหลักของโครงสร้างสังคม และทำหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการทางจิตใจ เศรษฐกิจและสังคมของปัจเจกชน ตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก ผู้ใหญ่ จนถึงชรา ไม่ว่าจะบุคคลนั้นมีความปกติหรือมีภาวะพิการก็ตาม
9. ความปลอดภัย สังคมใดที่มีอาชญากรรมประเภทต่างๆ ทั้งรุนแรงน้อยและรุนแรงมาก รวมถึงการมียาเสพติดและการมีอุบัติเหตุบนท้องถนนมาก ย่อมกระทบต่อความสงบและเสถียรภาพของสังคม อันนำไปสู่ความตกต่ำลงของคุณภาพชีวิต
10. การคมนาคมและการสื่อสาร การคมนาคมและการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญต่อความก้าวหน้า และการพัฒนาเพราะว่ามีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนที่และการเข้าถึงทรัพยากรรวมทั้งโอกาสในการจ้างงาน การศึกษาและการเคลื่อนไหวของสินค้าและบริการ
11. การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงพันธะผูกพันและความตั้งใจของประชาชนที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองและสังคม ซึ่งประชาชนมีความกระตือรือร้นทางการเมืองและมีส่วนร่วมสูง การใช้อำนาจของรัฐบาลในการจัดสรรทรัพยากรของสังคมก็จะเป็นไปในทิศทางที่สร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชนมากขึ้น อันจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี

นิยาม

คุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่เป็นผลรวมทั้งในเชิงภวนิสัย และอัตนินัย ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยมนุษย์จะมีคุณภาพชีวิตระดับใดนั้นสามารถเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานหรือเปรียบเทียบกับช่วงเวลาในอดีตที่ใช้เป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบ

วัตถุประสงค์

เพื่อใช้ในการประเมินผลคุณภาพชีวิต

องค์ประกอบดัชนี / ตัวชี้วัด

ดัชนีคุณภาพชีวิต มีดังต่อไปนี้

1. มิติสุขภาพ
2. มิติการศึกษา
3. มิติที่อยู่อาศัย
4. มิติสิ่งแวดล้อม
5. มิติรายได้
6. มิติการทำงาน
7. มิติจริยธรรม
8. มิติครอบครัว
9. มิติความปลอดภัย

10. มติการคมนาคมและการสื่อสาร

11. มติการมีส่วนร่วม

5. ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต

ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต พัฒนาโดย UNESCAP เป็นการมองคุณภาพชีวิตในฐานะที่เป็นภาพรวมขององค์ประกอบต่างๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีระดับที่แตกต่างกันออกไป โดยเป็นระดับของการมีชีวิตที่เป็นผลรวมจากองค์ประกอบคุณภาพชีวิต 7 ด้าน คือ สุขภาพ การใช้สติปัญญา ชีวิตการทำงาน ชีวิตครอบครัว ชุมชน สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม

UNESCAP ได้เสนอ ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิด

โดยมองคุณภาพชีวิตในฐานะที่เป็นภาพรวมขององค์ประกอบต่างๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีระดับที่แตกต่างกันออกไป

นิยาม

เป็นระดับของการมีชีวิตที่เป็นผลรวมจากองค์ประกอบคุณภาพชีวิต 7 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ การใช้สติปัญญา ด้านชีวิตการทำงาน ด้านชีวิตครอบครัว ด้านชุมชนและด้านสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

สำรวจคุณภาพชีวิต

องค์ประกอบดัชนี

1. สุขภาพ
2. ระดับการศึกษา
3. การทำงาน
4. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ
5. สภาพครอบครัว และความเป็นอยู่
6. สภาพความเป็นอยู่ในชุมชน
7. วัฒนธรรม จิตวิญญาณ/ความเชื่อ และงานอดิเรก/สันทนาการ

6. เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ

เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ผู้นำประเทศต่างๆ ทั่วโลก 189 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยได้ตกลงร่วมกันที่จะลดช่องว่างของการพัฒนาและมุ่งส่งเสริมการพัฒนาคนภายในปี พ.ศ. 2533 – 2558 ประกอบด้วยเป้าหมายหลัก 8 ข้อ ได้แก่ ขจัดความยากจน

และความหิวโหย เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศ และส่งเสริมบทบาทสตรี ลดอัตราการตายของเด็ก พัฒนาสุขภาพของสตรีมีครรภ์ ต่อสู้กับโรคเอดส์ มาลาเรีย และโรคสำคัญอื่นๆ รักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วน เพื่อการพัฒนาในประชาคมโลก

องค์การสหประชาชาติ (2543) ได้เสนอ เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิด

องค์การสหประชาชาติ ได้จัดประชุมสุดยอดแห่งสหัสวรรษ เมื่อเดือนกันยายน 2543 (ค.ศ. 2000) ซึ่งเป็นปีเริ่มต้นสหัสวรรษใหม่ มีการทบทวนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาของแต่ละประเทศในอดีตที่ผ่านมา รวมทั้งประเด็นปัญหาต่างๆ และได้ร่วมกันรับรองคำประกาศแห่งสหัสวรรษ พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ ภายในปี 2558 ซึ่งประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมาย MDG₅ ส่วนใหญ่ก่อนระยะเวลาที่กำหนดภายในปี 2553 จึงได้ริเริ่มแนวคิดในการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดการพัฒนาที่ทำท่ายิ่งขึ้นเพิ่มเติม เรียกว่า MDG Plus (MDG⁺) เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาของประเทศไทย

นิยาม

การพัฒนาในอนาคตที่มีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่เป็นสากล ซึ่งมีการกำหนดกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการบรรลุสัมฤทธิ์ผลและสามารถวัดผลได้ ในการต่อสู้กับความยากจน ความอดอยากหิวโหย การไม่รู้หนังสือ โรคภัยไข้เจ็บ ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนหลักการแบ่งสรรความรับผิดชอบระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา ระหว่างสหประชาชาติและองค์การพัฒนาระหว่างประเทศ และรัฐบาลประเทศต่างๆ และระหว่างภาคีการพัฒนาในแต่ละประเทศ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันภายใน พ.ศ. 2558

วัตถุประสงค์

คำรับรองปฏิญญาแห่งสหัสวรรษ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคนและลดช่องว่างพัฒนาให้เป็นจุดเริ่มต้นศตวรรษใหม่ ในการขจัดความยากจนและหิวโหย ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศและส่งเสริมบทบาทสตรี ลดอัตราการตายของเด็ก พัฒนาสุขภาพสตรีมีครรภ์ ต่อสู้โรคเอดส์ มาลาเรีย และโรคสำคัญอื่นๆ รักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในประชาคมโลก โดยประเทศไทยได้เพิ่มเติมการพัฒนาคูณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เฉพาะอย่างยิ่งประชากรในพื้นที่ล้าหลังและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาของประเทศไทยที่ทำท่ายิ่งขึ้น

องค์ประกอบดัชนี / ตัวชี้วัด

1. ความยากจน
2. ความหิวโหย
3. การศึกษา
4. ความเท่าเทียมกันทางเพศ
5. สุขภาพเด็ก
6. สุขภาพสตรีมีครรภ์
7. โรคเอดส์
8. มาลาเรีย วัณโรค และโรคหัวใจ
9. การพัฒนาที่ยั่งยืน
10. น้ำดื่มสะอาดและสิ่งแวดล้อมสุขลักษณะ
11. ความมั่นคงที่อยู่อาศัย

7. ความจำเป็นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2545 – 2549) ได้เสนอความจำเป็นพื้นฐาน ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน คือ ข้อมูลในระดับครัวเรือนที่แสดงถึงสภาพความจำเป็นของคนในครัวเรือนในด้านต่างๆ เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเอาไว้ว่า คนควรมีคุณภาพชีวิตในเรื่องนั้นๆอย่างไร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์ฯ) ได้กำหนดรูปแบบของลักษณะสังคมไทยและคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคตโดยกำหนดเป็นเครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย ได้ข้อสรุปว่า การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทยจะต้องผ่านเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานทุกตัวชี้วัด

โดยความหมายของคำว่า “ความจำเป็นพื้นฐาน” มีหลายลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. ความจำเป็นพื้นฐาน หมายถึง ความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์แต่ละคนในสังคม
2. ความจำเป็นพื้นฐาน หมายถึง สิ่งจำเป็นแก่การครองชีพพื้นฐานของบุคคลหรือเป็นความต้องการพื้นฐานขั้นต่ำของชุมชนเพื่อที่จะให้เป็นเกณฑ์ตรวจสอบได้ว่าในชุมชนหนึ่งๆ นั้น ยังขาดแคลนในเรื่องใดบ้างและขาดแคลนแค่ไหน
3. ความจำเป็นพื้นฐาน หมายถึง ความต้องการขั้นต่ำที่ชาวบ้านทุกคนหรือชุมชน ควรจะมีหรือจะเป็นเพื่อให้มีชีวิตอยู่อย่างปกติสุขพอสมควร (พออยู่พอกิน) ในช่วงเวลาหนึ่งๆ
4. ความจำเป็นพื้นฐาน หมายถึง ความต้องการต่ำสุดที่จะให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์ดีขึ้นมาได้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุขพอสมควร

ความจำเป็นพื้นฐาน ในเขตเมืองสำหรับประเทศไทย (ปี 2545 – 2549)

1. สุขภาพ

- 1.1 หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลสุขภาพก่อนคลอด
- 1.2 หญิงตั้งครรภ์ได้รับการทำคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและได้รับการดูแลสุขภาพหลังคลอด
- 1.3 เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 2,500 กรัม
- 1.4 เด็กแรกเกิด — 1 ปี ได้รับวัคซีนที่จำเป็นครบถ้วน
- 1.5 ทารกเกิดได้รับประทานนมแม่อย่างน้อย 4 เดือนแรก
- 1.6 เด็กแรกเกิด — 5 ปี เจริญเติบโตตามเกณฑ์
- 1.7 เด็กอายุ 6-15 ปี เจริญเติบโตตามเกณฑ์
- 1.8 เด็กอายุ 6-12 ปี ได้รับวัคซีนที่จำเป็นครบถ้วน
- 1.9 ครั้วเรือนรับประทานอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัยและได้มาตรฐาน
- 1.10 ครั้วเรือนมีความรู้ที่ถูกต้องเรื่องการใช้ยา (กรณีเจ็บป่วยเล็กน้อย)
- 1.11 คนในครัวเรือนที่อายุ 35 ปี ขึ้นไป ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี

2. ที่อยู่อาศัย

- 2.1 ครั้วเรือนมีความมั่นคงในการครอบครองที่อยู่อาศัยและสภาพบ้านมีความคงทนถาวรไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 2.2 ครั้วเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอ
- 2.3 ครั้วเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี
- 2.4 ครั้วเรือนและบริเวณเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ
- 2.5 ครั้วเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ
- 2.6 ครั้วเรือนมีการป้องกันจากอุบัติเหตุอย่างถูกวิธี
- 2.7 ครั้วเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 2.8 ครอบครัวมีความอบอุ่น

3. การศึกษา

- 3.1 เด็กอายุ 3-5 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ
- 3.2 เด็กอายุ 6-15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ
- 3.3 เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
- 3.4 เด็กที่ไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพ
- 3.5 คนอายุ 15-60 ปี อ่าน เขียน และคำนวณเลขอย่างง่ายได้

3.6 คริวเรือนได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างน้อยสัปดาห์ละ 5 ครั้ง

4. เศรษฐกิจ

- 4.1 คริวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอย่างน้อย 20,000 บาทต่อคนต่อปี
- 4.2 หัวหน้าคริวเรือนและสมาชิกในคริวเรือนที่อายุ 18-60 ปี มีการประกอบอาชีพและมีรายได้
- 4.3 คริวเรือนมีการเก็บออมเงิน
- 4.4 คนในคริวเรือนไม่ติดสุรา
- 4.5 คนในคริวเรือนไม่สูบบุหรี่
- 4.6 คนอายุ 6 ปีขึ้นไปปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง
- 4.7 คนพิการได้รับการดูแล
- 4.8 คนสูงอายุได้รับการดูแล

5. การมีส่วนร่วมในสังคม

- 5.1 คริวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชนอย่างน้อย 1 กลุ่ม
- 5.2 คริวเรือนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีประชาคมของชุมชน
- 5.3 คริวเรือนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน
- 5.4 ผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งได้ใช้สิทธิในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด

สรุป

จากตัวชี้วัดต่อไปนี้

1. เกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการในการดำรงชีวิตของคนไทย
2. ดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์
3. ดัชนีความก้าวหน้าของคน
4. ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)
5. ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก)
6. เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ
7. ความจำเป็นพื้นฐาน

สามารถนำมาวิเคราะห์เหตุผลความเกี่ยวเนื่องในการเสนอตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทยดังนี้

เกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการในการดำรงชีวิตของคนไทยนั้น เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำที่คนไทยควรได้รับการบรรลุเกณฑ์เพื่อมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยคุณภาพชีวิตนั้นมีมาตรฐานการครองชีพเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่ง นอกจากนี้เกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการในการดำรงชีวิตของคนไทยได้นำหลักคิดจากรัฐธรรมนูญ ความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และความมั่นคงในชีวิตเป็นหลัก

ในการสังเคราะห์ซึ่งแนวคิดเหล่านี้สอดคล้องคล้ายคลึงกับแนวคิดที่จะเสนอตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทย ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น

ดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์นั้น ได้พัฒนาจากแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ตามโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติและรวมแนวคิดคุณภาพชีวิตไว้ด้วยโดยมีการตอบสนองต่อความเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีชี้วัดถ้าสามารถบรรลุตามเกณฑ์ของดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ได้ ดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์นั้นมีแนวคิดทั้งคุณภาพชีวิตและการตอบสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับความรู้ที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์สามารถนำมาพิจารณาเพื่อเสนอตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทยได้

ดัชนีความก้าวหน้าของคนพัฒนาจากแนวคิดของดัชนีความขัดสน เพื่อพัฒนาคนไทยทั้ง 76 จังหวัด ซึ่งมีความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ต่างๆในสังคมไทย ให้มีความก้าวหน้าในด้านต่างๆ โดยเน้นผลการพัฒนาในเชิงบวกมากกว่ามุ่งเน้นที่ความขาดแคลนขัดสนซึ่งดัชนีความก้าวหน้าของคนได้เสนอองค์ประกอบของดัชนีเพื่อสังคมไทยที่มีความแตกต่างหลากหลายในแต่ละพื้นที่ทั้ง 76 จังหวัด ดังนั้นควรนำมาเป็นดัชนีเทียบเคียงเพื่อเสนอตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทย เพราะดัชนีความก้าวหน้าของคน สามารถแสดงความเป็นดัชนีตัวแทนที่มีความเป็นกลางได้ในทุกภาคของสังคมไทย

ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้เสนอแนวคิดของคุณภาพชีวิต คือระดับการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่มีค่าเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานหนึ่งๆ

(ความหมายตามภาคผนวก ข.) ซึ่งเป็นแนวทางในการเสนอตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทยที่ควรใช้ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตนี้ เป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบเพื่อเสนอองค์ประกอบของตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทย

ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตของ UNESCAP ได้เสนอองค์ประกอบของดัชนีชี้วัดในด้านคุณภาพชีวิตในกรอบภายนอกของสังคมไทยแต่อยู่ภายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งจากข้อมูลความรู้ใน บทที่ 1 ที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่มีมาตรฐานการครองชีพเป็นส่วนหนึ่งของคุณภาพชีวิต ดังนั้นควรนำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตของ UNESCAP มาพิจารณาร่วมกับดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อมุมมองในเชิงเปรียบเทียบทั้งภายในและภายนอกสังคมไทยเพื่อการสังเคราะห์ตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทยที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ เป็นการตั้งเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาคนของผู้นำทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวภายใน พ.ศ. 2558 ดังนั้นการเสนอตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทย ควรนำเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษมาร่วมพิจารณาแต่ละองค์ประกอบด้วยซึ่งจะทำให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายบางส่วน

ถ้าตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทยถูกนำไปใช้ในการวัดการครองชีพของคนไทย นอกจากนี้อาจก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศในอนาคตในการพัฒนาคนซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อประเทศไทย

ความจำเป็นพื้นฐานนั้น เป็นการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของคนในเรื่องของคุณภาพชีวิตในรูปแบบของลักษณะสังคมไทยที่คนไทยควรได้รับซึ่งสอดคล้องกับการที่จะสังเคราะห์ตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทยทั้งในแง่ของความเป็นมาตรฐานในระดับขั้นต่ำ คุณภาพชีวิตที่มีมาตรฐานการครองชีพเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่ง และความเกี่ยวข้องกับสังคมไทย - รายได้เป็นส่วนประกอบในตัวชี้วัด 6 ตัว คือ

1. เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ
2. ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์)
3. ดัชนีความก้าวหน้าของคน
4. ดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์
5. เกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการ ในการดำรงชีวิตของคนไทย
6. ความจำเป็นพื้นฐาน

โดยมีรายละเอียดเป็นองค์ประกอบย่อยของรายได้ดังนี้

รายได้ขั้นต่ำและรายได้ต่อหัวที่สะท้อนภาวะความเป็นอยู่และมาตรฐานการครองชีพซึ่งก็คือค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ

รายได้ที่มากกว่าเส้นความยากจน

ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอย่างน้อย 20,000 บาทต่อคนต่อปี

สมาชิกทุกคนที่อายุ 18-60 ปี มีรายได้

ครัวเรือนมีการเก็บออมเงิน

ความสามารถในการชำระหนี้สินได้

ผู้มีอายุเกิน 60 ปีและไม่มีรายได้เพียงพอได้รับหลักประกันความมั่นคงในการ

ดำรงชีวิต

ทุกคนมีโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ

- การศึกษา เป็นส่วนประกอบในตัวชี้วัด 4 ตัว

1. เกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการ ในการดำรงชีวิตของคนไทย
2. ดัชนีความก้าวหน้าของคน
3. ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต (UNESCAP)
4. ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

โดยมีรายละเอียดเป็นองค์ประกอบย่อยของการศึกษาดังต่อไปนี้

ทุกคนได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนไม่น้อยกว่า 12 ปีและมีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือและวิชาชีพที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

ผลสะสมด้านการศึกษา การเข้าเรียน คุณภาพการศึกษา บริการการศึกษา

ระบบการศึกษาเป็นกลไกพื้นฐานในการถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง การศึกษายังเป็นรากฐานของนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่างๆที่มีความยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้พัฒนาและขยายตัวออกไป

เด็กอายุ 3-5 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ

เด็กอายุ 6-15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ

เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

เด็กที่ไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพ

คนอายุ 15-60 ปี อ่าน เขียน และคำนวณเลขอย่างง่ายได้

- การมีไฟฟ้าและน้ำใช้เป็นส่วนประกอบในตัวชี้วัด 5 ตัว คือ

1. ความจำเป็นพื้นฐาน
2. เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ
3. ดัชนีความก้าวหน้าของคน
4. ดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์
5. เกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการ ในการดำรงชีวิตของคนไทย

โดยมีรายละเอียดเป็นองค์ประกอบย่อยของการมีไฟฟ้าและน้ำใช้ดังนี้

ครัวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอ

ครัวเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี

คุณภาพน้ำมีผลกระทบโดยตรงต่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชากร

การมีแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้และแหล่งแสงสว่าง

ทุกคนมีน้ำสะอาดเพื่อดื่มอย่างน้อย 5 ลิตรต่อคนต่อวัน และมีน้ำใช้อย่างน้อย 45

ลิตรต่อคนต่อวัน

ทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้

- การคมนาคมและการสื่อสารเป็นส่วนประกอบในตัวชี้วัด 4 ตัว คือ

1. ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)
2. ดัชนีความก้าวหน้าของคน
3. ดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์
4. ความจำเป็นพื้นฐาน

โดยมีรายละเอียดเป็นองค์ประกอบของการคมนาคมและการสื่อสารดังนี้

การคมนาคมและการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญต่อความก้าวหน้าและการพัฒนา เพราะว่ามีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนที่และการเข้าถึงทรัพยากรรวมทั้งโอกาสในการจ้างงาน การศึกษา และการเคลื่อนไหวของสินค้าและบริการ

การใช้เวลาในการติดตามข่าวสารบ้านเมือง

การมีโทรศัพท์ต่อครัวเรือน

การมีคอมพิวเตอร์ต่อครัวเรือน

- การมีงานทำ เป็นส่วนประกอบในตัวชี้วัด 4 ตัว คือ

1. ดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์
2. ดัชนีความก้าวหน้าของคน
3. ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต (กระทรวงพัฒนาการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)
4. ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต (UNESCAP)

โดยมีรายละเอียดเป็นองค์ประกอบย่อยของการมีงานทำดังนี้

จำนวนผู้มีงานทำต่อครัวเรือน

การประกอบอาชีพที่ตรงกับความรู้

ความมั่นคงในงาน

การว่างงาน

การทำงานต่ำกว่าระดับสวัสดิการแรงงาน

ชีวิตการทำงานมีความสำคัญเพราะว่าการมีงานทำก่อให้เกิดรายได้ซึ่งนำไปสู่

การมีมาตรฐานการครองชีพและคุณภาพชีวิต

- การมีส่วนร่วมในสังคม เป็นส่วนประกอบในตัวชี้วัด 4 ตัว คือ

1. ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)
2. ดัชนีความก้าวหน้าของคน
3. ดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์
4. ความจำเป็นพื้นฐาน

โดยมีรายละเอียดเป็นองค์ประกอบย่อยของการมีส่วนร่วมในสังคมดังนี้

ครัวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชนอย่างน้อย 1 กลุ่ม

ครัวเรือนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีประชาคมของชุมชน

ครัวเรือนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ใช้สิทธิในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด

การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงพันธะผูกพันและความตั้งใจของ

ประชาชนที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองและสังคม ซึ่งประชาชนมีความกระตือรือร้นทางการเมือง และมีส่วนร่วมสูง

การใช้อำนาจของรัฐบาลในการจัดสรรทรัพยากรของสังคมก็เป็นไปในทิศทางที่สร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชนมากขึ้นอันจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี

การมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกในสังคมทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม

การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน

การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

- ความปลอดภัย เป็นส่วนประกอบในตัวชี้วัด 4 ตัว คือ

1. ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)
2. ดัชนีความก้าวหน้าของคน
3. ดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์
4. เกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการ ในการดำรงชีวิตของคนไทย

โดยมีรายละเอียดเป็นองค์ประกอบย่อยของความปลอดภัยดังนี้

สังคมใดที่มีอาชญากรรมประเภทต่างๆ ทั้งรุนแรงน้อยและรุนแรงมาก รวมถึงการมียาเสพติดและการมีอุบัติเหตุบนท้องถนนมาก ย่อมกระทบต่อความสงบและเสถียรภาพของสังคม อันนำไปสู่ความตกต่ำลงของคุณภาพชีวิต

ความปลอดภัยในชุมชน

ความมั่นคงส่วนบุคคล คดีฆาตกรรม คดีปล้นทรัพย์ชิงทรัพย์ คดีทำร้ายร่างกาย คดีข่มขืน คดีวัตถุตามกอนาจาร การประทุษร้ายทางร่างกาย การประทุษร้ายทางทรัพย์สิน ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิต ความรู้สึกปลอดภัยในทรัพย์สิน ความรุนแรงทางวาจา ความรุนแรงด้านการทะเลาะตบตี

ทุกครัวเรือนมีความมั่นคงในชีวิตและปลอดภัยจากยาเสพติด

ดังนั้นจึงควรนำ รายได้ การศึกษา การมีไฟฟ้าและน้ำใช้ การคมนาคมและการสื่อสาร การมีงานทำ การมีส่วนร่วมในสังคม ปลอดภัย มาเป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพสังคมไทย

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอ

1. สรุป

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการครองชีพของมนุษย์รวมทั้งวิเคราะห์และสังเคราะห์ตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทยเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาของนักศึกษาทางด้านเศรษฐศาสตร์และผู้สนใจทั่วไปในการเข้าใจถึงการครองชีพที่ได้มาตรฐานของสังคมไทยซึ่งเมื่อได้มีการนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่ประกอบด้วยความหมาย ความสำคัญ และองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการครองชีพของมนุษย์โดยเน้นที่แนวคิดความต้องการของมนุษย์ ทฤษฎีการบริโภค ทฤษฎีอุปสงค์ ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์อีกทั้งนำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการครองชีพมาร่วมพิจารณาด้วยดังนั้นสามารถกล่าวสรุปได้ว่าการพัฒนามนุษย์ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งต้องมีองค์ความรู้แนวทางในการพัฒนา เพื่อให้มนุษย์ที่อยู่ร่วมกันจนเป็นชุมชน สังคม และประเทศชาติ มีความสุขสงบมั่นคงปลอดภัยก้าวหน้ายั่งยืน โดยเริ่มจากความรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ที่เป็นชีวิตที่มีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งได้รับการตอบสนองตามความจำเป็นในระดับหนึ่งที่กำหนดโดยสังคมหนึ่งๆ ในช่วงเวลาหนึ่ง คุณภาพชีวิตมีองค์ประกอบหลายด้านซึ่งมารวมกัน เพื่อก่อให้เกิดการดำเนินชีวิตได้ดี โดยองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญมากในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ มาตรฐานการครองชีพซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนามนุษย์ในมุมมองของคุณภาพชีวิต ถ้ามาตรฐานการครองชีพนี้ได้รับการดำเนินการให้ครบถ้วนสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือตามตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น ตามหลักของแนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องการครองชีพของมนุษย์ที่มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรคหรือสุขภาพ เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น รวมถึงแนวคิด ข้อเสนอ กฎเกณฑ์ และตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับมาตรฐานที่กำหนดโดยองค์กรทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ให้ข้อมูลต่างๆที่เป็นประโยชน์ในการร่วมกำหนดตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทย เช่น ทฤษฎีการบริโภค ทฤษฎีอุปสงค์ ในการอธิบายพฤติกรรมผู้บริโภคต่อการดำเนินชีวิตที่แสวงหาความพึงพอใจสูงสุดภายใต้งบประมาณที่จำกัดเพื่อทำให้การครองชีพบรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยผู้บริโภคนั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจและศึกษาวิธีการครองชีพในอันที่จะตัดสินใจเลือกสินค้าและบริการให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองมากที่สุด

แนวคิดเศรษฐศาสตร์กระแสหลักและสวัสดิการสังคมที่นำมาผสมผสานในมุมมองของความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่กว้างกว่าปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต โดยมุ่งเน้นคำนำ สวัสดิการตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่สวัสดิการตอบสนองตามความพอใจแล้วจ่ายค่า

กว่าที่ผู้บริโภครอใจจะจ่ายซึ่งเป็นเพียงการมองสวัสดิการแง่เดียว แต่สวัสดิการสังคมตามแนวคิดขององค์การสหประชาชาติ นั้นมีมุมมองหลายมิติที่จะแสดงภาวะแห่งชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน มิติเหล่านี้ได้แก่ การมีสุขภาพที่ดี การศึกษาที่ดี มีที่อยู่อาศัย มีสันทนาการ มีงานทำ มีรายได้ มีความมั่นคงทางสังคม และได้รับบริการทางสังคม

นอกจากนี้ที่ผ่านมาในการพัฒนามนุษย์ได้มีหน่วยงานต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศสังเคราะห์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับมาตรฐานการครองชีพขึ้นมาโดยมีตัวชี้วัดที่น่าสนใจอยู่ 7 ตัวชี้วัด คือ เกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการ ในการดำรงชีวิตของคนไทย ดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงมนุษย์ ดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าของคน ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตของUNESCAP เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ความจำเป็นพื้นฐาน จากข้อมูลความรู้ทั้งหมดนั้น สามารถนำมาประมวลผลวิเคราะห์เพื่อเสนอตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมต่อไป

สำหรับกรณีของสังคมไทยนั้นการอยู่ร่วมกันของประชากรค้ำนึ่งในด้านต่างๆดังนี้เช่น ที่อยู่อาศัย การมีงานทำ ครอบครัว ความปลอดภัย การศึกษา คมนาคม การมีส่วนร่วมในสังคม รวมถึงการได้รับบริการจากภาครัฐซึ่งประเด็นเหล่านี้พบได้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เนื่องจากมนุษย์มีความจำเป็นที่ต้องมาอยู่ร่วมกันเพื่อแสวงประโยชน์ซึ่งกันและกันจนทำให้เกิดหน่วยต่างๆของสังคมตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน จนถึงประเทศชาติ ซึ่งการอยู่ร่วมกันนี้ต้องมีข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดการสอดประสานระหว่างสิทธิหน้าที่ที่มีต่อกันในการดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งในที่นี่กฎเกณฑ์ที่เป็นหลักของสังคมไทย คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งฉบับปี 2540 และปี 2550 ที่มีมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทย ดังนั้นจึงนำมาตราต่างๆ มาวิเคราะห์หาส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทยที่จะนำเสนอ

2. ข้อเสนอ

สำหรับกรณีของสังคมไทยเมื่อพิจารณาจากประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งแนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการครองชีพของมนุษย์ ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับมาตรฐานการครองชีพพบว่าการที่มนุษย์จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้นั้นจะต้องมีปัจจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานต่อการมีชีวิตอยู่ได้ในแต่ละวัน ดังนั้นปัจจัยสี่จึงเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตอยู่ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นขอเสนอตัวชี้วัดปัจจัยสี่ คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่มเป็นตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทย

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับสังคมไทยควรประกอบด้วยการศึกษา รายได้ การมีงานทำ ความปลอดภัย ครอบครัว การมีส่วนร่วมในสังคม

การได้รับบริการจากภาครัฐ การมีไฟฟ้าและน้ำสะอาด การคมนาคมและการสื่อสารซึ่งเมื่อรวมกับปัจจัยสี่แล้วมีตัวชี้วัดที่นำเสนอทั้งหมด 13 ตัวชี้วัด โดยมีเหตุผลดังต่อไปนี้

ในปัจจุบันการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่อยู่ในสังคมที่ดำเนินการอยู่ร่วมกัน โดยมีการจัดสรรแบ่งหน้าที่กัน ตามความสมัครใจ ความถนัด ความสามารถ และโอกาสในการพัฒนาตน จึงทำให้แต่ละคนในสังคมมีอาชีพหลากหลาย โดยใช้เงินเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ รวมถึงเงินเป็นตัวเปรียบเทียบค่า ซึ่งเป็นระบบของเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ดังนั้นเงินหรือรายได้จึงมีความจำเป็นสำหรับทุกคน เพราะคนๆหนึ่งไม่สามารถผลิตปัจจัยที่ตอบสนองความต้องการในการครองชีพของตนเองได้ครบถ้วนทุกอย่างต้องใช้เงินเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนจึงเสนอเงินหรือรายได้เป็นตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทย

นอกจากนี้ การที่บุคคลจะมีรายได้ก็ต้องทำงานเพื่อผลิตสินค้าและบริการนำไปแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่นในสังคม และการมีงานทำก็ต้องมีการฝึกฝนศึกษาอบรมหาความรู้เพิ่มพูนทักษะจึงจะมีความสามารถผลิตสินค้าและบริการได้ ดังนั้นขอเสนอ การมีงานทำ และการศึกษาเป็นตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทย

มนุษย์มีความจำเป็นในการอยู่ร่วมกัน เพื่อผลประโยชน์ต่างๆ เช่น เพื่อความปลอดภัย มั่นคงทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยการอยู่ร่วมกันเริ่มตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับสังคม เมื่ออยู่ร่วมกันแล้วก็ต้องมีสิทธิมีเสียงมีส่วนร่วมในสังคมและเรียกร้องผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ รวมถึงการได้รับบริการอันเป็นสวัสดิการที่ภาครัฐจะต้องจัดหาให้จึงจะสามารถครองชีพได้ตามมาตรฐานนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี เช่น การมีไฟฟ้า และประปา น้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภค การมีคมนาคมและการสื่อสารที่ติดต่อระหว่างกันได้สะดวก ซึ่งทำให้ชีวิตสะดวกสบายสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ดังนั้นขอเสนอ ความปลอดภัย ครอบครัว การมีส่วนร่วมในสังคม การได้รับบริการจากภาครัฐ การมีไฟฟ้าและน้ำสะอาด การคมนาคมและการสื่อสาร เป็นตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทย

สำหรับตัวชี้วัดแต่ละตัวที่ได้นำเสนอเมื่อพิจารณาถึงเหตุผลหรือความสำคัญตลอดจนลักษณะของตัวชี้วัดในแต่ละด้านมีดังนี้

อาหาร เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในระดับความจำเป็นพื้นฐาน โดยได้มีการกำหนดปริมาณความต้องการสารอาหารของมนุษย์ไว้ค่อนข้างแน่นอน ตามสภาวะของร่างกาย รวมทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานที่แสดงถึงสภาพความจำเป็นของคนในครัวเรือนตามมาตรฐานขั้นต่ำทางด้านคุณภาพชีวิต โดยพิจารณาจากแนวคิดต่างๆดังต่อไปนี้ ปริมาณความต้องการสารอาหารของมนุษย์ ความต้องการของมนุษย์ในระดับความจำเป็นขั้นพื้นฐาน และความจำเป็นพื้นฐาน

ที่อยู่อาศัย เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในระดับความจำเป็นขั้นพื้นฐาน โดยมีทฤษฎีความต้องการในการใช้พื้นที่กำหนดการใช้พื้นที่ตามแต่ละกิจกรรม

ไว้ค่อนข้างแน่นอน อีกทั้งตัวชี้วัดหลายตัวที่นำที่อยู่อาศัยมาใช้ชี้วัดถึงคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ที่จะได้ตามมาตรฐาน โดยพิจารณาจากแนวคิดต่างๆดังต่อไปนี้ ทฤษฎีความต้องการพื้นฐานในการใช้พื้นที่ ดัชนีวัดมาตรฐานความมั่นคงมนุษย์ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 55 ดัชนีความก้าวหน้าของคน ดัชนีวัดคุณภาพชีวิต เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ องค์การยูเนสโก ความต้องการของมนุษย์ในระดับความจำเป็นพื้นฐาน องค์การสหประชาชาติ และความจำเป็นพื้นฐาน

สุขภาพและการรักษาโรค เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในระดับความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ โดยมีมุมมองทางด้านสิทธิอันพึงมีของประชาชนผ่านทางรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมีตัวชี้วัดหลายตัวที่กล่าวถึงการมีสุขภาพเป็นส่วนประกอบที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยพิจารณาจากแนวคิดต่างๆดังต่อไปนี้ ความหมาย ความสำคัญและองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ความหมายของมาตรฐานการครองชีพในพจนานุกรมการลงทุนด้านการเงินของ BARRON ความต้องการระดับความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ สวัสดิการสังคมขององค์การสหประชาชาติ สุขภาพของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 82 สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 51 ด้านสาธารณสุขของเกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการ ในการดำรงชีวิตของคนไทย สุขภาพอนามัยของดัชนีวัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ ดัชนีสุขภาพของดัชนีความก้าวหน้าของคน สุขภาพของดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ด้านสุขภาพของดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตของ UNESCAP สุขภาพเด็กและสตรีมีครรภ์ของเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ และสุขภาพของความจำเป็นพื้นฐาน

เครื่องนุ่งห่ม เป็นปัจจัยหนึ่งที่ตอบสนองความต้องการระดับความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ และความต้องการระดับความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์

รายได้ เป็นส่วนหนึ่งในการวัดความสามารถที่จะจัดหาสินค้าและบริการที่ตอบสนองความเป็นอยู่ดำรงชีพได้อย่างเสมือนจริงตามภาคผนวก ก. โดยมีการนำเสนอผ่านแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่กล่าวมาเช่น ทฤษฎีอุปสงค์ องค์ประกอบของสวัสดิการสังคมขององค์การสหประชาชาติ หรือตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับมาตรฐานการครองชีพต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วโดยพิจารณาจากแนวคิดต่างๆดังต่อไปนี้ มาตรฐานการครองชีพขององค์การยูเนสโก ความหมายของมาตรฐานการครองชีพในพจนานุกรมการลงทุนด้านการเงินของBARRON เงินหรืออำนาจซื้อของทฤษฎีอุปสงค์และความต้องการระดับอุปสงค์ของมนุษย์ สวัสดิการสังคมขององค์การสหประชาชาติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 55 เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดัชนีความก้าวหน้าของคน ดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ เกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการ ในการดำรงชีวิตของคนไทย และความจำเป็นพื้นฐาน

การศึกษา เป็นส่วนหนึ่งในการที่จะทำให้บุคคลมีความสามารถในการดูแลและพัฒนาตนเองสู่การมีความเป็นอยู่ที่ดีต่อไป โดยพิจารณาแนวคิดต่างๆดังต่อไปนี้ การศึกษาตามวัยมี การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาของมาตรฐานการครองชีพองค์การยูเนสโก การศึกษาในความหมายมาตรฐานการครองชีพของพจนานุกรมการลงทุนด้านการเงินของ BARRON ทฤษฎีการบริโภคเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคให้มีเหตุผลในการตัดสินใจบริโภค ดังนั้น ผู้บริโภคต้องได้รับการศึกษาเรียนรู้ในการเลือกบริโภคสินค้าและบริการ สวัสดิการสังคมของ องค์การสหประชาชาติ การศึกษาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 81 สิทธิและเสรีภาพในการศึกษาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 49 มาตรา 50 ด้านการศึกษาของเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน 10 ประการ ในการดำรงชีวิตของคนไทย การศึกษาของดัชนีความก้าวหน้าของคน การศึกษาของดัชนีวัดคุณภาพชีวิตของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระดับการศึกษาของดัชนีวัดคุณภาพชีวิตของ UNESCAP การศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ และการศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความจำเป็นพื้นฐาน

ความปลอดภัย เป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ที่ทำให้มีความรู้สึกสงบสุข ปราศจากอันตรายนำไปสู่การมีมาตรฐานการครองชีพที่ดี โดยพิจารณาจากแนวคิดต่างๆดังนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 34 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 32 ความมั่นคงส่วนบุคคลของดัชนีวัดมาตรฐานความมั่นคงมนุษย์ ความปลอดภัยในชุมชนของดัชนีความก้าวหน้าของคน ความปลอดภัยของดัชนีวัดคุณภาพของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และด้านความจำเป็นพื้นฐาน ทุกครัวเรือนมีความมั่นคงในชีวิตของเกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการ ในการดำรงชีวิตของคนไทย

ครอบครัว เป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนใกล้ชิดที่ต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างยาวนาน โดยพิจารณาจากแนวคิดและตัวชี้วัดต่างๆดังต่อไปนี้ การมีความมั่นคงทางสังคมการดำเนินชีวิตของตนและครอบครัวในรูปของการประกันสังคมและสวัสดิการสังคมขององค์การสหประชาชาติ สิทธิของบุคคลในครอบครัวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 35 เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 80 ครอบครัวของดัชนีวัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ ดัชนีชีวิตครอบครัวของดัชนีความก้าวหน้าของคน ด้านครอบครัวของดัชนีวัดคุณภาพชีวิตของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สภาพครอบครัวของดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตของ UNESCAP และด้านครอบครัวมีความอบอุ่นของความจำเป็นพื้นฐาน

การมีไฟฟ้าและน้ำสะอาด เป็นส่วนช่วยเสริมให้การดำเนินชีวิตมีความสะดวกสบายและตอบสนองกับความต้องการต่างๆ ของร่างกายมนุษย์ โดยเมื่อพิจารณาจากหลายแนวคิดดังต่อไปนี้ ด้านความจำเป็นพื้นฐานทุกคนมีน้ำสะอาดเพื่อดื่มและใช้ทุกครัวเรือน มีไฟฟ้าใช้ของเกณฑ์พื้นฐาน 10 ประการในการดำรงชีวิตของคนไทย แหล่งน้ำดื่ม แหล่งน้ำใช้ แหล่งแสงสว่างของตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ระดับบุคคล มิติที่อยู่อาศัย ครัวเรือนมีน้ำใช้และไฟฟ้าใช้ของดัชนีวัดคุณภาพชีวิตของกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ น้ำดื่มสะอาดของเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษและที่อยู่อาศัย ครัวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและใช้เพียงพอของความจำเป็นพื้นฐาน

การคมนาคมและการสื่อสาร เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้ชีวิตมีความสะดวกสบายตอบสนองความต้องการในการดำรงชีวิตได้อย่างดี โดยพิจารณาจากแนวคิดต่างๆ ดังนี้ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 36 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 34 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 36 มิติคมนาคมและการสื่อสารของดัชนีวัดคุณภาพชีวิตกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ดัชนีคมนาคมและการสื่อสารของดัชนีความก้าวหน้าของคน และด้านสังคมวัฒนธรรมในด้านการมีโทรศัพท์ของดัชนีวัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ ครัวเรือนได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์ตามความจำเป็นพื้นฐาน

การมีงานทำ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ได้ใช้ศักยภาพความสามารถของตนเองที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น โดยพิจารณาจากแนวคิดต่างๆ ดังนี้ การมีงานทำของสวัสดิการสังคมขององค์การสหประชาชาติ รัฐต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 26 การมีงานทำของดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ ดัชนีการทำงานของดัชนีความก้าวหน้าของคน มิติการทำงานของดัชนีวัดคุณภาพชีวิตของกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ และการทำงานของดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตของ UNESCAP

การมีส่วนร่วมในสังคม เป็นส่วนหนึ่งที่มนุษย์ต้องมียุทธศาสตร์ในการแสดงทั้งความคิดเห็นและการกระทำในทางสร้างสรรค์ที่จะทำให้เกิดผลประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งพิจารณาจากแนวคิดดังต่อไปนี้ มิติการมีส่วนร่วมของดัชนีวัดคุณภาพชีวิตของกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ดัชนีมีส่วนร่วมของดัชนีความก้าวหน้าของคน สังคมและวัฒนธรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนของดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงมนุษย์ การมีส่วนร่วมในสังคมของความจำเป็นพื้นฐาน และสิทธิชุมชนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 66 , 67

การได้รับบริการจากภาครัฐ เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้คนที่อยู่ในรัฐนั้นมีมาตรฐานการครองชีพ หรือความเป็นอยู่ที่ได้มาตรฐานดีขึ้น ถ้าบริการจากภาครัฐนั้นดี ซึ่งพิจารณาจากแนวคิดดังต่อไปนี้ การสังคมสงเคราะห์ของมาตรฐานการครองชีพขององค์การยูเนสโก การได้รับบริการสังคมของสวัสดิการสังคมขององค์การสหประชาชาติ และสิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข และสวัสดิการจากรัฐของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 51 , 52 , 53 , 54 และ 55

อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทยที่กล่าวมานี้เป็นตัวชี้วัดในแนวทางกลางๆ ที่ผู้สนใจสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม วัฒนธรรม การเมือง ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ ประเพณี และระดับการพัฒนาของแต่ละท้องถิ่น หรือใช้เป็นแนวทางในการสร้างตัวชี้วัดใหม่ๆที่สามารถวัดมาตรฐานการครองชีพได้อย่างเหมาะสมต่อไปได้

จากข้อมูลทั้งหมดขอเสนอตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทยดังนี้ อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรคและสุขภาพ เครื่องนุ่งห่ม รายได้ การมีงานทำ การศึกษา ความปลอดภัย ครอบครัว การมีส่วนร่วมในสังคม การได้รับบริการจากภาครัฐ การมีไฟฟ้าและน้ำสะอาด การคมนาคมและการสื่อสาร

ตารางที่ 6.1 ตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทย

มิติของตัวชี้วัดมาตรฐานการครองชีพของสังคมไทย	
1. อาหาร	<ul style="list-style-type: none"> - ความสะอาดของอาหาร - ความต้องการปริมาณโปรตีนอย่างเพียงพอ - ความต้องการปริมาณคาร์โบไฮเดรตอย่างเพียงพอ - ความต้องการปริมาณไขมันอย่างเพียงพอ - ความต้องการปริมาณใยอาหารอย่างเพียงพอ
2. ที่อยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพที่อยู่อาศัยมีความมั่นคงแข็งแรง - พื้นที่มีขนาดและการแบ่งสัดส่วนเหมาะสมกับกิจวัตรประจำวัน - พื้นที่เป็นระเบียบถูกสุขลักษณะและความปลอดภัยจากอันตราย
3. สุขภาวะและยารักษาโรค	<ul style="list-style-type: none"> - การเข้าถึงบริการสาธารณสุข - การได้รับบริการรักษาพยาบาลอย่างมีคุณภาพ - พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ เช่นการออกกำลังกาย - ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพกายและใจ - การประเมินผลสุขภาพทางกายและใจ เช่นการตรวจร่างกายไปประจำปีและการตอบสนองแบบทดสอบสุขภาพจิต
4. เครื่องนุ่งห่ม	<ul style="list-style-type: none"> - ความต้องการเครื่องนุ่งห่มอย่างพอเพียง - เครื่องนุ่งห่มถูกสุขลักษณะส่วนบุคคล
5. การศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - การเรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยได้รับบริการไม่เสียค่าใช้จ่ายจากรัฐ - การประเมินความสามารถที่นำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อการครองชีพที่ดี
6. รายได้	<ul style="list-style-type: none"> - รายได้ที่เพียงพอต่อการใช้จ่ายเพื่อจัดหาปัจจัยพื้นฐาน - รายได้น้อยตามค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ

7. การมีงานทำ	<ul style="list-style-type: none"> - โอกาสการมีงานทำ - ความมั่นคงในการทำงาน - การ มีรายได้จากการทำงาน
8. ความปลอดภัย	<ul style="list-style-type: none"> - การได้รับความปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ - ความปลอดภัยจากการทำร้ายร่างกายจากมนุษย์ด้วยกัน - ความปลอดภัยของทรัพย์สินจากภัยต่างๆ - การมีมาตรการในการลดอุบัติเหตุ เช่น การป้องกัน
9. ครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> - การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวซึ่งกันและกัน - ความสัมพันธ์และรู้สึกต่อกันที่ดี - การช่วยเหลือดูแลกันของสมาชิกในครอบครัว
10. การมีส่วนร่วมในสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - การเป็นสมาชิกในกรรมการต่าง ๆ ของชุมชน - การแสดงความคิดเห็นในการสร้างนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน - การใช้สิทธิเลือกตั้งต่าง ๆ ทุกครั้ง
11. การได้รับบริการจากภาครัฐ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้สูงอายุ คนพิการ เด็ก มีระบบการดูแลช่วยเหลือ - การที่รัฐจัดบริการในการครองชีพ เช่น จัดสวนสาธารณะสำหรับประชาชน - ความสามารถเข้าถึงบริการที่จัดโดยภาครัฐ - การจัดบริการโดยภาครัฐที่มีคุณภาพได้รับความพึงพอใจจากผู้ใช้บริการ - การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐให้การดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุขของประชาชน
12. การมีไฟฟ้าและน้ำสะอาด	<ul style="list-style-type: none"> - การมีไฟฟ้าใช้ - การมีน้ำสะอาดดื่มและใช้เพียงพอตลอดปี - การที่รัฐมีสวัสดิการช่วยเหลือให้มีไฟฟ้าและน้ำใช้ขั้นต่ำ
13. การคมนาคมและการสื่อสาร	<ul style="list-style-type: none"> - การมีเส้นทางเดินทางได้สะดวก - การมีระบบสื่อสารต่างๆ เช่น โทรศัพท์ วิทยุ โทรทัศน์ - ความสามารถเข้าถึงบริการคมนาคมและการสื่อสาร - การคมนาคมที่มีคุณภาพตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการจนเป็นที่พึงพอใจ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กลุ่มงานคุณภาพการเงิน การออมและการลงทุน สำนักนโยบายการออมและการลงทุน
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง “เศรษฐศาสตร์กับการตลาดเกี่ยวข้องกันอย่างไร”
สาระสังเขปออนไลน์ ค้นคืน วันที่ 1 สิงหาคม 2550
<http://www.fpo.go.th/fseg/index>
- กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดูล (2545) “ปรัชญาและองค์ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม” ใน
ประมวลสาระชุดวิชาสวัสดิการครอบครัวและสังคม หน่วยที่ 1 หน้าที่ 28-40
สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย (2545) “ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์กับเศรษฐศาสตร์ครอบครัว” ใน
ประมวลสาระชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ครอบครัว หน่วยที่ 2 หน้าที่ 44 – 53
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชา คหกรรมศาสตร์
“ ทฤษฎีการบริโภค”ค้นคืน วันที่ 4 สิงหาคม 2550
<http://valor.yru.ac.th/orawan/3591105-3-html>
- นิวัตติ สุขสงวน “ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ)” สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีสำโรง
ค้นคืนวันที่ 7 กรกฎาคม 2550 จาก
<http://cddweb.cdd.go.th/sisamrong/effect/bmn.htm>
- ราชัย บรรพพงศ์ (2543) “การกำหนดขนาดเริ่มต้นที่เล็กที่สุดของที่อยู่อาศัย” วิทยานิพนธ์
ปริญญาเอกพัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) (2006) “รางวัลความสำเร็จสูงสุด
ด้านการพัฒนามนุษย์” สาระสังเขปออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 4 สิงหาคม 2550
จาก <http://www.9digits.com/index>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550)
“รายงานสถานการณ์ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย”
วันที่ 6 กรกฎาคม 2550 ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็คเมือง
ทองธานี จังหวัดนนทบุรี หน้า ผ 3-16 ถึง ผ 3-17

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550)

“รายงานสถานการณ์ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย”

วันที่ 6 กรกฎาคม 2550 ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็คเมือง
ทองธานี จังหวัดนนทบุรี หน้า ผ 3-18 ถึง ผ 3-20

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550)

“รายงานสถานการณ์ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย”

วันที่ 6 กรกฎาคม 2550 ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็คเมือง
ทองธานี จังหวัดนนทบุรี หน้า ผ 3-21 ถึง ผ 3-22

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550)

“รายงานสถานการณ์ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย”

วันที่ 6 กรกฎาคม 2550 ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็คเมือง
ทองธานี จังหวัดนนทบุรี หน้า ผ 3-31 ถึง ผ 3-33

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550)

“รายงานสถานการณ์ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย”

วันที่ 6 กรกฎาคม 2550 ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็คเมือง
ทองธานี จังหวัดนนทบุรี หน้า ผ 3-40

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550)

“รายงานสถานการณ์ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย”

วันที่ 6 กรกฎาคม 2550 ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็คเมือง
ทองธานี จังหวัดนนทบุรี หน้า ผ 3-43 ถึง ผ 3-44

หน่วยโภชนาการ รพ.สุราษฎร์ธานี (2548) “อาหารและโภชนาการในผู้ป่วยเรื้อรัง”

(เอกสารประกอบการบรรยาย)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

กรณีตัวอย่างเสมือนจริง

นาย ก. ชายไทยโสด อายุ 20 ปี ภูมิลำเนา กรุงเทพมหานคร ทำงานรับจ้าง บริษัทเอกชน
แห่งหนึ่ง น้ำหนักตัว 60 กิโลกรัม

คำนวณรายได้จากอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ

อัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำในท้องที่กรุงเทพมหานคร เท่ากับ 191 บาท ต่อวัน
เพราะฉะนั้น นาย ก. จะมีรายได้ใน 1 เดือน เท่ากับ $191 \times 30 = \underline{5,730}$ บาท

คำนวณรายจ่ายจากความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีพ ดังนี้

1. ความต้องการขั้นพื้นฐานด้านอาหาร
2. ความต้องการขั้นพื้นฐานด้านที่อยู่อาศัย
3. ความต้องการขั้นพื้นฐานด้านเครื่องนุ่งห่ม
4. ความต้องการขั้นพื้นฐานด้านการรักษาพยาบาล
5. ความต้องการด้านการเดินทางและติดต่อสื่อสาร
6. ความต้องการด้านสาธารณูปโภค
7. ความต้องการสิ่งจำเป็นอื่นๆ

แหล่งอาหารโปรตีน

1. หมูบด 69 บาทต่อกิโลกรัม
2. หอยแครง 58 บาทต่อกิโลกรัม
3. กุ้งขาวแวนนาไมค์ 139 บาทต่อกิโลกรัม
4. ลูกชิ้นปลากลมใหญ่ไทยเป 45 บาทต่อกิโลกรัม
5. ปลาหีบทิ้มหรือปลาชะบะสด 49 บาทต่อกิโลกรัม
6. น่องไก่ติดสะโพก 39 บาทต่อกิโลกรัม
7. ปลาหมึกกล้วยลอก 105 บาทต่อกิโลกรัม
8. ปลาไข่ 82 บาทต่อกิโลกรัม
9. ปลากระพงขาว 139 บาทต่อกิโลกรัม
10. เนื้อวัวหัน 119 บาท บาทต่อกิโลกรัม

ราคาเฉลี่ย 79.9 บาทต่อกิโลกรัม

ความต้องการโปรตีนของคนปกติ 1 กรัม โปรตีนต่อน้ำหนักคน 1 กิโลกรัมต่อวัน
 เพราะฉะนั้น นาย ก. ต้องการโปรตีนใน 1 เดือน เท่ากับ $60 \times 30 \times 1 = 1,800$ กรัม
 ดังนั้น นาย ก. จ่ายเงินซื้อโปรตีนใน 1 เดือน เท่ากับ $79.9 \times 1.8 = \underline{143.82}$ บาท

แหล่งอาหารคาร์โบไฮเดรต

1. ข้าวขาว 10% ชวนาไทย 65 บาทต่อ 5 กิโลกรัม
2. น้ำตาลทรายแดงชนิดเกรด 105 บาทต่อ 500 กรัม
3. ข้าวขาวเสาไห้ 5% 69 บาทต่อ 5 กิโลกรัม
4. ข้าวขาวหอมมะลิ 100% 92 บาทต่อ 5 กิโลกรัม

ราคาเฉลี่ย 63.8 บาทต่อกิโลกรัม

ความต้องการคาร์โบไฮเดรตของคนปกติ 400 กรัมต่อวัน
 เพราะฉะนั้น นาย ก. ต้องการคาร์โบไฮเดรตใน 1 เดือน เท่ากับ $400 \times 30 = 12,000$ กรัม
 ดังนั้น นาย ก. จ่ายเงินซื้อคาร์โบไฮเดรตใน 1 เดือน เท่ากับ $63.8 \times 12 = \underline{765.60}$ บาท

แหล่งใยอาหาร

1. เงาะโรงเรียน 19 บาทต่อกิโลกรัม
2. แครอทนอก 19 บาทต่อกิโลกรัม
3. มังคุด 25 บาทต่อกิโลกรัม
4. ส้มโชกุน 38 บาทต่อกิโลกรัม
5. แก้วมังกร 32 บาทต่อกิโลกรัม
6. องุ่น แดงนอก 99 บาทต่อกิโลกรัม
7. แดงโมกีนรี 9 บาทต่อกิโลกรัม
8. มะม่วงเขียวเสวย 29 บาทต่อกิโลกรัม
9. มะม่วงน้ำดอกไม้สุก 35 บาทต่อกิโลกรัม
10. แคนตาลูปชั้นเลดี 18 บาทต่อกิโลกรัม
11. แดงกวา 14 บาทต่อกิโลกรัม
12. พริกชี้หนูแดง 45 บาทต่อกิโลกรัม

13. มะเขือเทศราชินี	29 บาทต่อกิโลกรัม
14. ผักบุ้งจีน	14 บาทต่อกิโลกรัม
15. ฟักทอง	10 บาทต่อกิโลกรัม
16. ฟักเขียว	9 บาทต่อกิโลกรัม
17. ข้าวโพดอ่อน	19 บาทต่อกิโลกรัม
18. รากบัวจีน	59 บาทต่อกิโลกรัม

ราคาเฉลี่ย 29 บาทต่อกิโลกรัม

ความต้องการใยอาหารของคนปกติ 35 กรัมต่อวัน

เพราะฉะนั้น นาย ก. ต้องการใยอาหารใน 1 เดือน เท่ากับ $35 \times 30 = 1,050$ กรัม

ดังนั้น นาย ก. จ่ายเงินซื้อใยอาหารใน 1 เดือน เท่ากับ $1.05 \times 29 = \underline{30.45}$ บาท

แหล่งอาหารไขมัน

1. น้ำมันปาล์มมรกต	7.48 บาทต่อ 250 มิลลิลิตร
2. น้ำมันปาล์ม aro	143 บาทต่อ 5 ลิตร
3. น้ำมันปาล์มแฉว	29 บาทต่อลิตร
4. น้ำมันถั่วเหลืองมรกต	33 บาทต่อลิตร

ราคาเฉลี่ย 30.13 บาทต่อลิตร

ความต้องการไขมันของคนปกติ 70 กรัมต่อวัน

เพราะฉะนั้น นาย ก. ต้องการไขมันใน 1 เดือน เท่ากับ $70 \times 30 = 2,100$ กรัม

ดังนั้น นาย ก. จ่ายเงินซื้อไขมันใน 1 เดือน เท่ากับ $2.1 \times 30.13 = \underline{63.27}$ บาท

แหล่งน้ำดื่ม

น้ำดื่ม	4.33 บาท ต่อ 500 มิลลิลิตร
---------	----------------------------

ราคาเฉลี่ย 8.66 บาท ต่อลิตร

ความต้องการน้ำดื่มของคนปกติ 2 ลิตร ต่อวัน

เพราะฉะนั้น นาย ก. ต้องการน้ำดื่มใน 1 เดือน เท่ากับ $2 \times 30 = 60$ ลิตร

ดังนั้น นาย ก. จ่ายเงินซื้อน้ำดื่มใน 1 เดือน เท่ากับ $8.66 \times 60 = \underline{519.6}$ บาท

ความต้องการขั้นพื้นฐานด้านที่อยู่อาศัย

ที่นอน	1.36	ตารางเมตรต่อคน
ที่รับประทานอาหาร	0.58	ตารางเมตรต่อคน
ส่วนสันทนาการ	1.16	ตารางเมตรต่อคน
ที่เก็บของ	3.15	ตารางเมตรต่อคน
ที่ปรุงอาหาร	1.84	ตารางเมตรต่อคน
ที่ทำงาน	2.67	ตารางเมตรต่อหลังคาเรือน
ส้วม	2.22	ตารางเมตรต่อหลังคาเรือน
ส่วนอาบน้ำและซักล้าง	3.04	ตารางเมตรต่อหลังคาเรือน

รวมความต้องการพื้นที่ เท่ากับ 15.02 ตารางเมตร เนื่องจากไม่มีอัตราค่าเช่าหรืออัตราซื้อขายที่พักอาศัยที่แน่นอนโดยมีความเปลี่ยนแปลงของราคาตามปัจจัยต่างๆ เช่น ทำเล สภาพที่พักอาศัย ดังนั้นจึงสมมติค่าที่พักใน 1 เดือนของนาย ก. ประมาณ 1,000 บาท

ความต้องการขั้นพื้นฐานด้านเครื่องนุ่งห่ม

เนื่องจากไม่พบแหล่งข้อมูลที่แสดงถึงความต้องการเครื่องนุ่งห่มในเชิงปริมาณ ดังนั้น จึงสมมติ ปริมาณการใช้เครื่องนุ่งห่มใน 12 เดือน ดังนี้

1. ชุดทำงาน	3 ชุด	ราคา 124.5	บาทต่อเดือน
2. ชุดอยู่บ้าน	5 ชุด	ราคา 78.33	บาทต่อเดือน
3. ถุงเท้าและชุดชั้นใน	5 ชุด	ราคา 12.22	บาทต่อเดือน
4. รองเท้าทำงาน	1 คู่	ราคา 33.25	บาทต่อเดือน
5. รองเท้าลำลอง	2 คู่	ราคา 21.5	บาทต่อเดือน
6. ผ้าปูที่นอน	2 ผืน	ราคา 33.33	บาทต่อเดือน
7. ผ้าห่ม	2 ผืน	ราคา 33.17	บาทต่อเดือน
8. หมอน	1 ใบ	ราคา 16.5	บาทต่อเดือน

ดังนั้น นาย ก. จ่ายเงินซื้อเครื่องนุ่งห่มใน 1 เดือน เท่ากับ 352.8 บาท

ความต้องการขั้นพื้นฐานด้านการรักษาพยาบาล

บริษัทเอกชนที่ นาย ก. ทำงานอยู่ด้วยให้ นาย ก. จ่ายเงิน 5% ของเงินเดือนเพื่อเข้ารับสิทธิการรักษาพยาบาลของระบบประกันสังคม

ดังนั้น นาย ก. จ่ายเงินซื้อสิทธิรักษาพยาบาลเท่ากับ $\frac{5}{100} \times 5,730 = \underline{286.50}$ บาทต่อเดือน

ความต้องการด้านการเดินทางและติดต่อสื่อสาร

นาย ก. ใช้รถประจำทาง ขสมก. วันละ 20 บาท

ดังนั้น นาย ก. ใช้จ่ายเงินด้านเดินทางใน 1 เดือน เท่ากับ $30 \times 20 = \underline{600}$ บาท

นาย ก. ใช้จ่ายเงินติดต่อสื่อสารมือถือประมาณเดือนละ 1,000 บาท

ความต้องการด้านสาธารณูปโภค

นาย ก. จ่ายเงินค่าน้ำและค่าไฟฟ้าประมาณเดือนละ 150 บาท

ความต้องการสิ่งจำเป็นอื่นๆ

สิ่งของใช้ส่วนตัว

1. แปรงสีฟัน	8	บาทต่ออัน
2. ยาสีฟัน	40	บาทต่อหลอด
3. ที่โกนหนวด	4.33	บาทต่ออัน
4. สบู่	5.4	บาทต่อก้อน
5. ผงซักฟอก	164	บาทต่อถุง (160 กรัม)
6. ยาสระผม	53	บาทต่อขวด (200 มิลลิลิตร)
7. กระดาษทิชชู	3.5	บาทต่อม้วน
8. น้ำยาล้างห้องน้ำ	30	บาทต่อขวด (1000 มิลลิลิตร)

ดังนั้น นาย ก. จ่ายเงินซื้อสิ่งของที่ใช้ส่วนตัวเดือนละ 308.23 บาท

คำนวณค่าใช้จ่ายทั้งหมดสำหรับความต้องการขั้นพื้นฐาน
ของนาย ก. ใน 1 เดือน

จ่ายเงิน

1. ซื้อโปรตีน	143.82	บาท
2. จ่ายเงินซื้อคาร์โบไฮเดรต	765.60	บาท
3. จ่ายเงินซื้อใยอาหาร	30.45	บาท
4. จ่ายเงินซื้อไขมัน	63.27	บาท
5. จ่ายเงินชื้อน้ำดื่ม	519.6	บาท
6. จ่ายเงินด้านที่อยู่อาศัย	1,000	บาท
7. จ่ายเงินซื้อเครื่องนุ่งห่ม	352.8	บาท
8. จ่ายเงินซื้อสิทธิประกันสังคม	286.5	บาท
9. จ่ายเงินด้านการเดินทางและติดต่อสื่อสาร	700	บาท
10. จ่ายเงินสาธารณูปโภค	150	บาท
11. จ่ายเงินซื้อสิ่งของจำเป็นส่วนตัว	308.23	บาท

ดังนั้น นาย ก. มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น เท่ากับ 5,220.27 บาทต่อเดือน

เพราะฉะนั้น นาย ก. มีเงินเหลือเท่ากับ $5,730 - 5,220.27 = 509.73$ บาทต่อเดือน

ตารางผนวก ก.1 แสดงสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ

สินค้า	ราคา	ราคา/หน่วย
หมูปด	69	บาทต่อกิโลกรัม
ไข่ไก่	2.5	บาทต่อฟอง
ปลาทับทิม	49	บาทต่อกิโลกรัม
ปลาซาบะสด	49	บาทต่อกิโลกรัม
หอยแครง	58	บาทต่อกิโลกรัม
กุ้งขาวแวนาไมค์	139	บาทต่อกิโลกรัม
ปลาหมึกหอม	189	บาทต่อกิโลกรัม
น่องไก่ติดสะโพก	39	บาทต่อกิโลกรัม
เงาะโรงเรียน	19	บาทต่อกิโลกรัม
แครอทนอก	19	บาทต่อกิโลกรัม
มังคุด	25	บาทต่อกิโลกรัม
ส้มโชกุน	38	บาทต่อกิโลกรัม
แก้วมังกร	32	บาทต่อกิโลกรัม
นมสดพาสเจอร์ไรส์	33	บาทต่อ946 มิลลิลิตร
น้ำหวานเฮลซ์บลูบอย	27	บาทต่อ710มิลลิลิตร
โค้ก	35	บาทต่อ2.5 ลิตร

ที่มา : ห้างสรรพสินค้า Tesco' Lotus (2550 , 13 เมษายน) “โฆษณาสินค้า” คมชัดลึก หน้า 18

ตารางผนวก ก.2 แสดงสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ

สินค้า	ราคา	ราคา/หน่วย
น้ำมันปาล์มมรกต	7.48	บาทต่อ 250 มิลลิลิตร
ไวไว บะหมี่หมูเส้นต้มยำ	3.97	บาทต่อซอง
น้ำดื่มตราสิงห์	4.33	บาทต่อ 500 มิลลิลิตร
น้ำปลาหอยหลอดเทพ	47	บาทต่อ 750 มิลลิลิตร
ข้าวขาว 10% ชาวนาไทย	65	บาทต่อ 5 กิโลกรัม
น้ำตาลทรายแดงชนิดเกร็ด	105	บาทต่อ 500 กรัม
น้ำดื่ม aro	6.5	บาทต่อ 1500 มิลลิลิตร
วุ้นเส้น Save pak	32	บาทต่อ 500 กรัม
น้ำมันปาล์ม aro	143	บาทต่อ 5 ลิตร
ปลาหมึกกล้วยลอก	105	บาทต่อกิโลกรัม
ปลาหับทิม	48	บาทต่อกิโลกรัม
องุ่นแดงนอก	99	บาทต่อกิโลกรัม
น้ำส้มเนสเล่ 100%	138	บาทต่อ 1000 มิลลิลิตร
นมเมจิรสจืด	62	บาทต่อ 2000 มิลลิลิตร
แดง โมกนิรี	9	บาทต่อกิโลกรัม
มะม่วงเขียวเสวย	29	บาทต่อกิโลกรัม
แอปเปิ้ลแดง	9.5	บาทต่อ 1 ลูก
แอปเปิ้ลฟูจิ	6.5	บาทต่อ 1 ลูก
มะม่วงน้ำดอกไม้สุก	35	บาทต่อกิโลกรัม
แคนตาลูปชั้นเลิศ	18	บาทต่อกิโลกรัม
แดงกวาง	14	บาทต่อกิโลกรัม
พริกขี้หนูแดง	45	บาทต่อกิโลกรัม
มะเขือเทศราชินี	29	บาทต่อกิโลกรัม
ผักบุ้งจีน	14	บาทต่อกิโลกรัม
ฟักทอง	10	บาทต่อกิโลกรัม
ฟักเขียว	9	บาทต่อกิโลกรัม

ตารางผนวก ก.2 (ต่อ) แสดงสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ

สินค้า	ราคา	ราคา/หน่วย
ข้าวโพดอ่อน	19	บาทต่อกิโลกรัม
รากบัวจีน	59	บาทต่อกิโลกรัม
ปลากระพงขาว	139	บาทต่อกิโลกรัม
ปลาหมึกกลมมีตา (แห้ง)	149	บาทต่อกิโลกรัม
ปลาซาบะได้หัว	44	บาทต่อกิโลกรัม
ปลาไข่	82	บาทต่อกิโลกรัม
เศษเนื้อเป็ดแช่แข็ง	85	บาทต่อกิโลกรัม
น่องติดสะโพกเป็ด	135	บาทต่อกิโลกรัม
เนื้อวัวหัน	119	บาทต่อกิโลกรัม
หนังไก่	26	บาทต่อกิโลกรัม
หัวใจหมู กระทะ	66	บาทต่อกิโลกรัม
ตับหมูกระทะ	78	บาทต่อกิโลกรัม
กระเพาะหมู	65	บาทต่อกิโลกรัม
ลูกชิ้นปลากลมใหญ่ไทยเป	45	บาทต่อกิโลกรัม
หมูยอ	49	บาทต่อ300 กรัม
เต้าหู้ไข่ไก่ aro	20	บาทต่อ 120 กรัม
นมเปรี้ยวบีทาเกิน	61	บาทต่อ 830 มิลลิลิตร
น้ำปลาแท้ aro	89	บาทต่อ4500 มิลลิลิตร

ที่มา : ห้างสรรพสินค้า Makro (2550 , 13 เมษายน) “โฆษณาสินค้า” คมชัดลึก หน้า 36

วิเคราะห์และสรุปกรณีตัวอย่างเสมือนจริง

ในตัวอย่างนี้ได้เลือกใช้อัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ซึ่งเป็นเกณฑ์รายได้ขั้นต่ำในการครองชีพของคนไทย เพื่อเป็นตัวอย่างนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันโดยการนำความต้องการพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพในที่นี้ใช้ 7 ความต้องการที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตประจำวันประกอบด้วย

1. ความต้องการขั้นพื้นฐานด้านอาหาร
2. ความต้องการขั้นพื้นฐานด้านที่อยู่อาศัย
3. ความต้องการขั้นพื้นฐานด้านเครื่องนุ่งห่ม
4. ความต้องการขั้นพื้นฐานด้านการรักษาพยาบาล
5. ความต้องการขั้นพื้นฐานด้านการเดินทางและติดต่อสื่อสาร
6. ความต้องการด้านสาธารณูปโภค
7. ความต้องการสิ่งจำเป็นอื่นๆ

นำความต้องการเหล่านี้มาแปลงเป็นค่าปริมาณความต้องการของนาย ก. ชายไทยโสด อายุ 20 ปี ภูมิลำเนา กรุงเทพมหานคร ทำงานรับจ้างบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง นำหนักตัว 60 กิโลกรัม ในระยะเวลา 1 เดือน จากนั้นสำรวจราคาสินค้าและบริการต่างๆ ตามต้องการของนาย ก. (หนังสือพิมพ์และห้างสรรพสินค้า) แล้ว นำปริมาณสินค้าและบริการคูณราคาเฉลี่ยของสินค้าและบริการได้ผลลัพธ์เป็นจำนวนเงินที่นาย ก. ต้องใช้ใน 1 เดือน

นำอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำในกรุงเทพมหานคร สรุปเป็นรายได้ใน 1 เดือน ที่นาย ก. ต้องได้รับ จากตัวอย่างนี้

นาย ก. มีรายได้ต่อเดือนเท่ากับ 5,730 บาท

นาย ก. มีรายจ่ายต่อเดือนเท่ากับ 5,220.27 บาท

ดังนั้น นาย ก. มีเงินเหลือเท่ากับ 509.73 บาทต่อเดือน

จากตัวอย่างนี้ถ้านำตัวชี้วัดเส้นความยากจนในกรุงเทพมหานคร ปี 2545 มาเปรียบเทียบกับรายได้ นาย ก. พบว่า เส้นความยากจนในกรุงเทพมหานครปี 2545 เท่ากับ 1,703 บาท ต่อคนต่อเดือน รายได้ นาย ก. ใน 1 เดือน เท่ากับ 5,730 บาท ต่อคนต่อเดือน

ดังนั้น สรุปว่า นาย ก. ไม่ยากจน เพราะรายได้ นาย ก. 5,730 บาท ต่อคนต่อเดือน สูงกว่า เส้นความยากจนในกรุงเทพมหานคร ปี 2545 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1,703 บาท ต่อคนต่อเดือน

ถ้านำดัชนีความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) มาประยุกต์ใช้ในกรณีตัวอย่างของ นาย ก. พบว่า

หมวดที่ 1 สุขภาพ ใช้ได้กับนาย ก. ในเรื่อง การรับประทานอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัย ได้มาตรฐานและการมีความรู้ที่ถูกต้องเรื่องการใช้ยา (กรณีเจ็บป่วยเล็กน้อย) ซึ่ง นาย ก. ต้องค้นหาความรู้ดังกล่าวและนำมาประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีพ

หมวดที่ 2 ที่อยู่อาศัย ใช้ได้กับ นาย ก. เรื่องความมั่นคงแข็งแรงของที่อยู่อาศัย การมีน้ำสะอาดบริโภคและอุปโภคเพียงพอ บริเวณที่อยู่ถูกสุขลักษณะไม่มีมลพิษ ป้องกันอุบัติเหตุ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่ง นาย ก. ต้องค้นหาความรู้ว่า น้ำสะอาดต้องตรวจสอบดูอย่างไร สุขลักษณะคืออะไร และความปลอดภัยจะปฏิบัติตนอย่างไร

หมวดที่ 3 การศึกษา ใช้ได้กับนาย ก. ในเรื่องการรับข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพ เช่น ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยสี่ที่มีคุณภาพ ทำให้นาย ก. ตัดสินใจเลือกซื้อได้

หมวดที่ 4 เศรษฐกิจ ใช้ได้กับ นาย ก. คือ รายได้เฉลี่ยอย่างน้อย 20,000 บาท ต่อคนต่อปี ซึ่ง นาย ก. มีมากกว่า 20,000 บาท ต่อปี เพราะใน 1 เดือน นาย ก. มีรายได้ 5,730 บาท ดังนั้น ใน 1 ปี นาย ก. มีรายได้ $5,730 \times 12 = 68,760$ บาท นาย ก. มีอายุ 20 ปี ซึ่งอยู่ในช่วง 18-60 ปี มีการประกอบอาชีพและมีรายได้ นาย ก. มีการเก็บเงินออม เพราะมีเงินเหลือจากการนำรายได้ลบด้วยค่าใช้จ่ายเท่ากับ 509.73 บาทต่อเดือน

นาย ก. ต้องไม่ติดสุราและไม่สูบบุหรี่

นาย ก. เข้าปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง

หมวดที่ 5 การมีส่วนร่วมในสังคมใช้ได้กับนาย ก. ดังนี้

นาย ก. ควรเป็นสมาชิกของชุมชน เช่น กรรมการดูแลที่อยู่อาศัย เป็นต้น

นาย ก. ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้ง

ภาคผนวก ข
อภิธานศัพท์

อภิธานศัพท์

1. ตัวชี้วัด หรือ เครื่องชี้วัด หรือดัชนีชี้วัด ภาษาอังกฤษ เรียกว่า indicator คือ ตัวแปรหรือกลุ่มของตัวแปรต่างๆ ที่จะวัดสภาวะอย่างหนึ่งออกมาเป็นปริมาณและเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ทราบถึงระดับ ขนาด หรือความรุนแรงของปัญหาหรือสภาพที่ต้องการวัดในกลุ่มประเทศความร่วมมือทางเศรษฐกิจ(The Organization for Economic Co-operation and Development – OECD) ได้ให้ความหมายของตัวชี้วัดว่าเป็นตัวแปร หรือค่าที่ได้จากตัวแปร ซึ่งสามารถชี้หรือให้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการวัด หรือพรรณาสภาพหรือปรากฏการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการ ตัวชี้วัดจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือ และมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการเปลี่ยนข้อมูลหรือข้อเท็จจริงตามสภาพที่เป็นอยู่ให้เป็นข่าวสารที่มีความหมายสำหรับผู้บริหารและต่อสาธารณชน

2. มาตรฐาน

2.1 มาตรฐาน (Standard) หมายถึง ระดับการดำเนินงานที่ใช้วัดความสำเร็จอันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป มาตรฐานแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ 1.absolute standard มาตรฐานสมบูรณ์เป็นมาตรฐานที่ได้จากทฤษฎี การวิจัย หลักการ 2.relative standard มาตรฐานสัมพันธ์เป็นมาตรฐานที่ได้จากการเปรียบเทียบกับผลงานกลุ่มต่างๆ

2.2 มาตรฐาน (Standard) หมายถึง ข้อกำหนดเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับคุณสมบัติเทคนิค วิธีการ ขั้นตอนการดำเนินงาน ตลอดจนการปฏิบัติและการบริการที่ถือเป็นเกณฑ์ทั่วไปที่ได้รับการยอมรับในการนำไปเป็นกรอบการปฏิบัติ การประเมินผลการปฏิบัติและการอ้างอิงเทียบเคียงได้

สรุป

ตัวชี้วัดหรือเครื่องชี้วัด (indicator) หมายถึง ตัวแปรที่สามารถสะท้อนหรืออธิบายสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้วัดความเปลี่ยนแปลงหรือบ่งบอกสถานการณ์หรือสะท้อนลักษณะการดำเนินงาน ตัวชี้วัดมีความสัมพันธ์กับเกณฑ์มาตรฐาน สามารถใช้วัดความสำเร็จหรือผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการระบุปัญหา การวางแผนและประเมินผลการพัฒนา ใช้ประเมินวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ว่าบรรลุความสำเร็จเพียงใด ตัวชี้วัดจะใช้วัดสภาวะอย่างหนึ่งออกมาเป็นปริมาณและเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ทราบถึงระดับ ขนาด หรือความรุนแรงของปัญหาหรือสภาพที่ต้องการวัด

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ นาวาอากาศตรี พิทักษ์ อ่อนศิริ
วัน เดือน ปีเกิด 6 มิถุนายน 2515
สถานที่เกิด อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
ประวัติการศึกษา แพทยศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า พ.ศ.2540
สถานที่ทำงาน โรงพยาบาลกองบิน กองบริการ กองบิน 7 อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ตำแหน่ง รักษาราชการผู้อำนวยการ โรงพยาบาลกองบิน กองบริการ กองบิน 7